

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LAG-a POSAVINA
ZA RAZDOBLJE 2023. - 2027.**

V.2

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. »Pripremna pomoć« – provedba tipa operacije 19.1.1. »Pripremna pomoć« Mjera 19
»Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER
(CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)«
Lokalna akcijska grupa „Posavina“

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020. (2021. i 2022.)

Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

POPIS KRATICA

AGRONET	Elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BPŽ	Brodsko-posavska županija
CLLD	eng. <i>Community Led Local Development</i> - Lokalni razvoj vođen lokalnom zajednicom
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IKT	Informacijsko – komunikacijske tehnologije
IT	Informacijske tehnologije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
OCD	Organizacije civilnog društva
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PRR	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PP	Park prirode
PSŽ	Požeško-slavonska županija
RH	Republika Hrvatska
SOPG	Samoopskrbno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
SP ZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027.
TZ	Turistička zajednica
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika EU-a

SADRŽAJ

UVOD	5
1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)	6
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	6
1.1.1. Područje LAG-a	6
Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u.....	7
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske.....	8
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u	9
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a	9
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	10
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	10
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a.....	11
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	12
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a.....	13
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a.....	14
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	14
Tablica 4: Komunalna infrastruktura na području LAG-a	15
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	16
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	16
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	17
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	19
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	19
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	20
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a.....	20
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a.....	20
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	21
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a.....	21
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a....	22
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a.....	23
1.3. Demografske značajke područja LAG-a	24
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	25
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a.....	26
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.	27
Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata	28
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a	32

3.1. Opis partnerstva	32
Tablica 20: Članovi LAG-a.....	32
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS	33
Tablica 22: Tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječaju	33
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS	33
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	34
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	35
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize.....	35
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a.....	35
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS.....	37
5.1. Prikaz potreba područja LAG-a	37
Tablica 25: Potrebe područja LAG-a	38
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS.....	39
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS	39
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje.....	40
Tablica 27: Intervencije u LRS	40
Tablica 28: Projekti suradnje.....	43
Tablica 29: Opis intervencija	44
5.4. Opis procesa odabira projekata na natječajima LAG-a.....	56
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP-om.....	57
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	57
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	58
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS	58
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS	58
6.2. Opis praćenja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provedbe LRS.....	59
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP	60
7. FINACIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	61
7.1. Finacijski plan provedbe LRS.....	61
Tablica 33: Finacijski plan provedbe LRS	61
7.2. Akcijski plan provedbe LRS.....	62
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS	62
PRILOZI	63
Prilog 1.....	63
Prilog 2.....	63
Prilog 3.....	66

UVOD

Lokalna akcijska grupa (LAG) Posavina osnovana je 15. ožujka 2011. godine. Obuhvaća područje 7 jedinica lokalne samouprave na prostoru Brodsko-posavske i Požeško-slavonske županije.

LAG-ovi su temeljni nositelji LEADER pristupa (programa), a svojim djelovanjem povezuju lokalne dionike iz sve tri lokalne interesne skupine predstavnika socioekonomskog razvoja, javne i privatne (gospodarske i civilne) odnosno sva tri razvojna sektora (javni, gospodarski i civilni). Svojim osnutkom i djelovanjem, LAG Posavina doprinosi jačanju kapaciteta lokalnih dionika te širenju LEADER/CLLD načela i metodologije u integralnom razvoju područja djelovanja uz međusektorsko povezivanje, jačanje kapaciteta, razmjenu iskustava, kao i javno zagovaranje interesa lokalnih razvojnih dionika. Svrha djelovanja LAG-a je unaprjeđenje kvalitete života u prostoru obuhvata. Glavna zadaća LAG-a je izrada lokalne razvojne strategije te usmjeravanje i praćenje njezine provedbe.

Lokalna razvojna strategija (LRS) LAG-a Posavina osnovni je dokument integriranog teritorijalnog razvoja pod vodstvom zajednice LAG-a koji se provodi u svrhu ostvarenja cilja 5. Kohezijske politike Europske unije (EU) „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ za programsko razdoblje 2021.-2027. Svrha LRS je i provedba programa LEADER/CLLD u okviru Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike EU usmjerena integriranom razvoju ruralnih područja koji vodi lokalna zajednica u programskom razdoblju 2023.-2027. LRS sadrži osnovne smjernice za realizaciju razvojnih intervencija na lokalnoj razini putem projekata koji odgovaraju specifičnim razvojnim potrebama lokalne zajednice i koji, na najbolji način, doprinose integralnom i održivom razvoju područja LAG-a Posavina.

Lokalna razvojna strategija izrađena je u skladu sa *Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.* (SP ZPP), intervencijom 77.06 *Potpora LEADER/CLLD pristupu* te prema *Uputi za izradu intervencija* i *Obrascu za izradu lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2023.-2027.*, dokumentima donesenim od strane Ministarstva poljoprivrede. Također, Lokalna razvojna strategija usklađena je sa *Planom razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godine* i *Planom razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021.-2027. godine* kao i drugim relevantnim razvojnim dokumentima nadređene regionalne i nacionalne te EU razine.

U pripremi i izradi LRS ključnu ulogu imali su predstavnici dionika iz svih interesnih skupina – gospodarske, civilne i javne odnosno iz gospodarskog, javnog i civilnog sektora. Cijeli proces izrade LRS zasnovan je na partnerskom pristupu i na sedam načela LEADER-a. U provedbi konzultacija sa širokim krugom razvojnih dionika održane su interaktivne radionice, sastanci, konzultacije na kojima su razmijenjene razvojne potrebe kao i dosadašnja iskustva u potpori razvoju područja LAG-a. Za utvrđivanje fokusa intervencija, odnosno njihova obuhvata, provedena je anketa koja je ujedno bila podloga za definiranje razvojnih potreba. Skupština LAG-a Posavina je, nakon rasprave i usuglašavanja, na sjednici održanoj 20.09.2023.godine usvojila Lokalnu razvojnu strategiju za programsko razdoblje 2023.-2027. Prvu izmjenу LRS (V.1), Skupština LAG-a Posavina usvojila je na sjednici održanoj 30. prosinca 2024. godine. Drugu izmjenу LRS (V.2), Skupština LAG-a Posavina usvojila je na sjednici održanoj 15. prosinca 2025. godine.

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

LAG Posavina obuhvaća cjelovito područje 7 jedinica lokalne samouprave, a to su sljedeće općine: Bebrina, Brodski Stupnik, Nova Kapela, Oriovac, Podcrkavlje i Sibinj (koje administrativno pripadaju Brodsko-posavskoj županiji) te općinu Čaglin (koja administrativno pripada Požeško-slavonskoj županiji). Područje LAG-a prostire se na 770,32 km², što predstavlja 1,36% kopnenog teritorija Republike Hrvatske (RH) te 29,10% teritorija Brodsko-posavske županije (prostorom JLS u okviru BPŽ) i 9,85% teritorija Požeško-slavonske županije (prostorom općine Čaglin u okviru PSŽ). Područje LAG-a pripada statističkoj NUTS-2 regiji Kontinentalna Hrvatska.

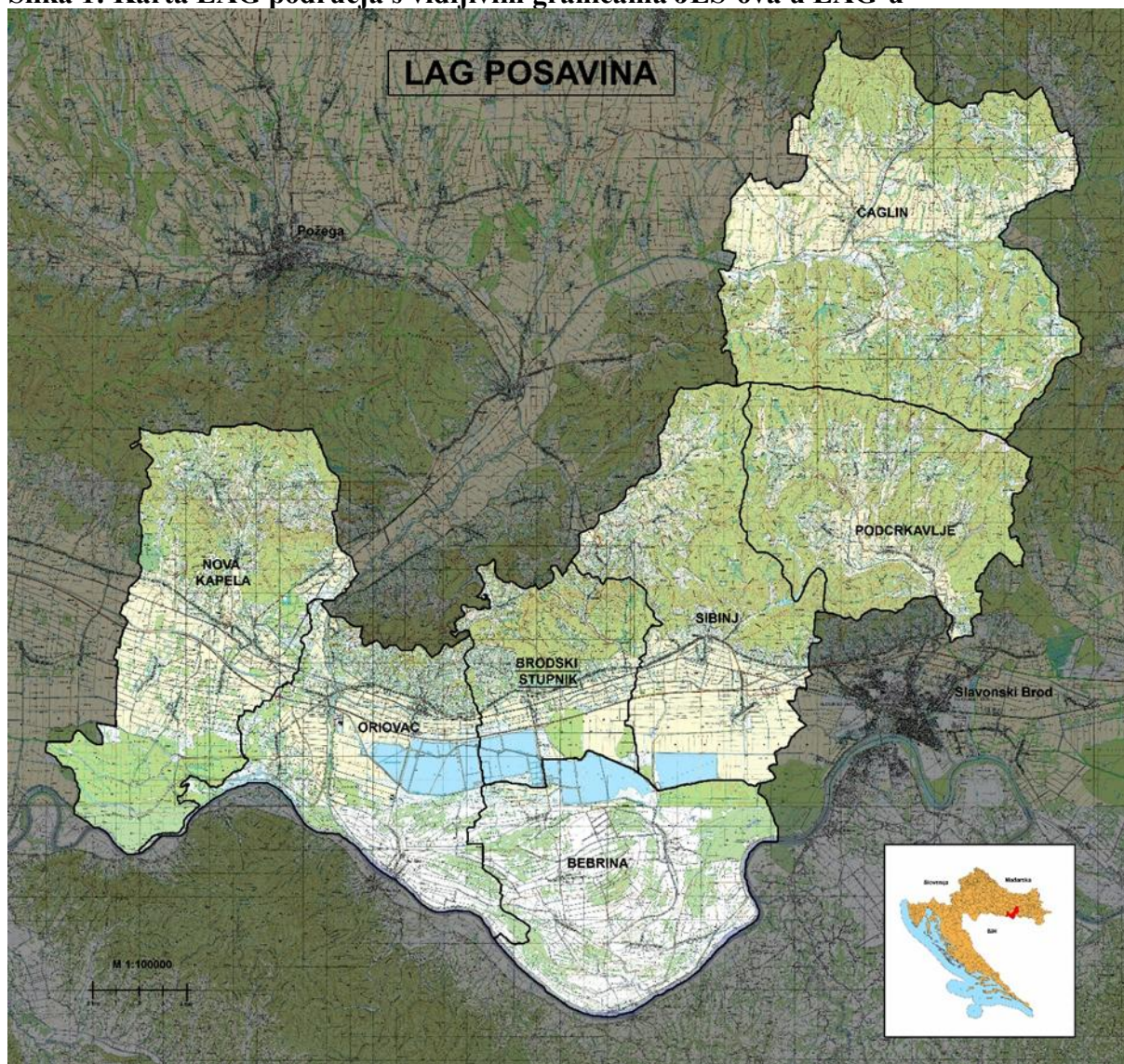
U obuhvatu LAG-a nalazi se 89 naselja, od čega 7 naselja pripada Općini Bebrina, 4 naselja Općini Brodski Stupnik, 12 naselja općini Nova Kapela, 10 naselja općini Oriovac, 13 naselja općini Podcrkavlje, 12 naselja općini Sibinj te 31 naselje općini Čaglin. Sjedište LAG-a Posavina nalazi se u naselju Brodski Stupnik, općina Brodski Stupnik.

LAG Posavina nalazi se na južnoj granici Kontinentalne Hrvatske u njezinom središnjem dijelu gdje svojom južnom granicom, odnosno tokom rijeke Save, graniči s Bosnom i Hercegovinom što mu pruža velike mogućnosti u razvoju prekograničnih projekata. Svojim većim dijelom nalazi se u središnjem području Brodsko-posavske županije, odnosno u najjužnijem dijelu Slavonske nizine dok samo prostorom Općine Čaglin obuhvaća dio područja Požeško-slavonske županije. Stanovnici područja gravitiraju u 3 administrativna središta: naselja Općine Nova Kapela tradicionalno gravitiraju Gradu Nova Gradiška, naselja Općine Čaglin gravitiraju Gradu Požega dok ostala naselja LAG-a gravitiraju Gradu Slavonski Brod.

Na zapadu graniči s područjem Općine Staro Petrovo Selo, na jugu s područjem Grada Slavnskog Broda dok na sjeveru, prostor LAG-a, graniči s Osječko-baranjskom županijom. U svom zapadnom dijelu LAG Posavina graniči s prostorom LAG-a „Zapadna Slavonija“ te LAG-om Barun Trenk, sjeverno graniči s područjem LAG-a „Karašica“, dok na istoku graniči s područjem LAG-ova „Strossmayer“ i „Slavonska ravnica“.

Položaj LAG-a u prostoru Republike Hrvatske (na glavnim prometnim koridorima nacionalnog i međunarodnog značaja, npr. autocesta Zagreb-Lipovac - A3/E70 koja je povezana sa paneuropskim transportnim koridorom 5C-A5/E73) pruža mu velike razvojne komparativne prednosti u kontekstu razvoja integriranog nacionalnog i europskog gospodarstva, u odnosu na druga prometno izoliranija područja.

Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: LAG Posavina

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: LAG Posavina

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Bebrina	2.817	7	<i>Navedeno u Prilogu 2.</i>	100,99	27,89	898
Brodski Stupnik	2.357	4		56,83	41,47	821
Čaglin	2.111	31		179,60	11,75	681
Nova Kapela	3.393	12		129,00	26,30	1.257
Oriovac	4.770	10		99,06	48,15	1.705
Podcrkavlje	2.207	13		94,84	23,27	717
Sibinj	5.730	12		110,00	52,09	2.026
Ukupno LAG	23.385	89	23.385	770,32	30,35	8.105
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	46497463470					
Adresa sjedišta	Stjepana Radića 52, 35253 Brodski Stupnik					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	035/221-535					
Kontakt e-mail	info@lag-posavina.hr					
Mrežna stranica	https://lag-posavina.hr					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovne statističke podatke o LAG-u; Popis stanovništva 2021.

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Geomorfološke karakteristike

Područje LAG-a Posavina **pripada prirodno-geografskoj cjelini južne i zapadne Slavonije odnosno prostoru nizinske Hrvatske**. LAG karakteriziraju dvije reljefne cjeline: nizinski zaravnjeni prostor porječja rijeke Save na jugu te, na sjeveru, gorski pojas Dilj gore, Krndije i Požeške gore. Nizinsko zemljište uz rijeku Savu je svojim najvećim dijelom akumulacijsko, tektonskog reljefa i veće vlažnosti. Uski pojas uz rijeku Savu pripada naplavnoj ravni, odnosno poloju koji je nastao akumulacijskim aktivnostima rijeke. Iza uskog poloja nastavlja se niži prostor koji pripada fluvio-močvarnoj nizini, nastaloj i oblikovanoj kombiniranim tektonskim pokretima tijekom holocena. U sastavu ove nizine prevladavaju gline, silt, sitni pijesak, šljunak te proslojci treseta. Na kontaktu s prigrorskim prostorom nizinsko je područje glacis terase. To je blago povišen prostor, na kontaktu nizine s prigorjem, nadmorske visine 100-120 m. Na glacis terasu nastavlja se uski pojas terasne nizine apsolutnih visina 90-100 mnv. To je prostor pokriven relativno debelim naslagama lesa i sličnih sedimenata pleistocenske starosti. Prigrorski pojas čini slavonsko-gromadno gorje karakterističnog gorsko-zavalskog reljefa. To je područje Dilj gore (Degman, 461 mnv, ujedno i najviši vrh LAG-a), Krndije i Požeške gore. Prigrorska područja su reljefno blaga i razvijena te pogodna za razvoj naselja i gospodarske aktivnosti. Na prostoru LAG-a izdvaja se nekoliko hidrogeoloških cjelina, a po vertikalni razlikuju se dvije zone; prva koju čine naslage s vodama čije fizičko-kemijske osobine odgovaraju normama za opskrbu vodom, a druga naslaga čija temperatura prelazi 20°C, a mineralizacija im je veća od 2000 mg/l. Tri velike hidrogeološke cjeline izdvajaju se unutar prve zone, brežuljkasto i

brdovito područje izgrađeno od stijena starijih od tercijara, brežuljkasto i brdovito područje izgrađeno od stijena tercijarne i kvartarne starosti i ravničarsko područje izgrađeno od stijena gornjeg pliocena i kvartara. U okviru kvartara postoji debeli „paket“ naslaga građenih od izmjene glinovito-prašinstih slojeva i pijeska koje su nositelji podzemnih voda te predstavljaju prostor značajan za hidrogeološka istraživanja. Također, hidrološku sliku LAG-a karakterizira i zaštićeno močvarno stanište – Jelas polje.

Klimatske karakteristike

LAG Posavina ima obilježja umjereno-kontinentalne klime koja pripada tipu srednje europsko humidne umjereno-kontinentalne klime. Prosječna mjesečna temperatura kreće se oko 10°C u više od 4 mjeseca godišnje, srednja temperatura najhladnijeg mjeseca u godini je -3°C, dok je najniža zabilježena temperatura u području bila -22°C. Najtopliji mjesec je srpanj, s prosječnom temperaturom oko 20°C, dok je najhladniji siječanj, s prosječnom temperaturom od 0 do 0,5°C. Važno je istaknuti da je prosječna temperatura tijekom vegetacijskog razdoblja na području LAG-a 16-17°C. Ukupne količine oborina su u rasponu od 700-900 mm/godišnje. Na području LAG-a prosječan broj dana s mrazom je do 50, dok relativna vlaga zraka iznosi 81%. Prosječan broj sunčanih dana bez oblaka u rasponu je od 170-190 dana što omogućuje korištenje sunčeve energije. Pojava magle, kao klimatskog elementa, od velikog je značenja radi atmosferskog ovlaživanja. Prosječan godišnji broj dana s maglom iznosi 100 dana. Vjetrovitost je promjenjiva. Opće značajke ovog prostora su relativno slabi vjetrovi i tišine, dok su jaki vjetrovi rijetkost. Za sada ne postoje stručni dokazi da vjetrovi područja predstavljaju razvojni potencijal za energetske korištenje. Obzirom na reljefnu raznolikost područja i klimatske prilike šireg i užeg područja uočljive su mikroklimatske razlike između brdskog dijela i nizinske zavale. Brdsko područje je nešto hladnije i vlažnije što je pogodovalo razvoju brojnih rječica i potoka.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Početak naseljavanja područja LAG-a Posavina seže u doba neolitika, što dokazuju brojni arheološki lokaliteti. Na ovom prostoru evidentirana je **kultura Kelta** koji su živjeli od 4. st.p.kr. pa sve do dolaska Rimljana koji su asimilirali tijekom 1.st.pr.kr.. Prostor LAG-a bio je turbulentno povijesno granično područje u kojemu su se tijekom srednjeg pa sve do novog vijeka smjenjivale brojne kulture (Otomansko carstvo od 1536.-1691., Austrougarska od 1691.-1918.) čiji se tragovi vide i danas u brojnim naseljima LAG-a.

Brojni su značajni lokaliteti na području LAG-a gdje treba posebno izdvojiti: **arheološko nalazište** „Mrsunjski lug“ i arheološko nalazište „Krči“ u Brodskom Stupniku; arheološko nalazište Krčevine-Brdo, arheološka zona Krčevina-Staro Selo i arheološko nalazište Vojvodine na području Čaglina; „Ravnjaš“ kod Nove Kapele; arheološko nalazište „Ulica braće Radić“ i arheološko nalazište „Kremenice-Brežani“ na području Oriovca te arheološko nalazište srednjovjekovne utvrde Petnja na području Sibirja.

Posebnu vrijednost područja predstavlja **brojna sakralna baština** pri čemu je značajno istaknuti: crkve Sv. Petra i sv. Stjepana u Podcrkavlju (gotika), crkva Blažene Djevice Marije u Novoj Kapeli, crkva Sv. Luke na groblju u Srednjem Lipovcu, crkva Blažene Djevice Marije (gotička građevina) i crkva sv. Ivana Krstitelja (barokni stil) u Slavanskom Kobašu; crkva sv. Martina (kasnoromanička crkva s freskama) u Lovčiću, crkva sv. Mihovila Arkandela u Dubočcu, crkva sv. Emerika u Oriovcu (klasicistički stil). Sedam sakralnih objekata ima visoko vrijedne zbirke sakralne baštine koje nisu dovoljno poznate javnosti.

Iznimnu prepoznatljivost područja LAG-a predstavlja **očuvana tradicijska drvena i ciglena arhitektura, povijesne cjeline tradicijske gradnje i načina života, znanje i umijeće proizvodnje živog vapna na tradicijski način te etnološka baština.**

Vrijednost tradicijske gradnje istaknuta je u svim prostornim planovima JLS LAG-a. Uz tradicijsku arhitekturu, vrijedne su **etno zbirke** koje se nalaze u vlasništvu obitelji (npr. zavičajna zbirka Stari Slatinik, kuća Ćosić s okućnicom u Slavonskom Kobašu, tradicijska kuća u Glogovici - Podcrkavlje) koje nažalost nisu relevantno valorizirane te otvorene za javnost. Tako je upravo tradicijska baština bila temelj za razvoj jednog od najpoznatijeg etno-sela u Hrvatskoj „Stara Kapela“, koje danas djeluje kao difuzni hotel. Važno je istaknuti kako se na području LAG-a nalazi **rodna kuća pjesnika Dragutina Tadijanovića** u Rastušju koja je i zaštićeni spomenik kulture.

Jedna od posebnosti LAG-a Posavina je **jedinstven govor sela Siče** na području Nove Kapele, koji je zaštićen u kategoriji nematerijalne nacionalne baštine kao jedan od najarhaičnijih posavskih idioma, i to fonološki, prozodijski, morfološki i leksički. Sičanski govor pripada posavskom staroštokavskom govoru koji zajedno s podravskim govorima čini tzv. slavonski staroštokavski dijalekt. Sičanski je govor, kao i govor Magić Male, prežitek starih štokavskih govora koji su se govorili u kajkavskom susjedstvu. Siče i susjedna Magić Mala pokazuju govorne specifičnosti kao što su: čuvanje dočetnog -l (učil, čul, posal itd.), arhaičnu hrvatsku akcentuaciju, uz kratki naglasak imaju i poludugi aloton, praslavensku glagolsku akcentuaciju i drugo.

Daljnja valorizacija, očuvanje, interpretacija, promocija te održivo korištenje tradicijske i kulturno-povijesne baštine predstavlja izniman potencijal za razvoj turizma, posebno kulturnog, vjerskog i eko-etno turizma na području LAG-a Posavina.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Bebrina	<ul style="list-style-type: none"> • Crkva sv. Marije Magdalene • Crkva sv. Mihovila Arkandela 					<ul style="list-style-type: none"> • Inventar crkve sv. Mihovila Arkandela • Inventar crkve sv. Marije Magdalene 	
Brodski Stupnik	<ul style="list-style-type: none"> • Crkva sv. Martina 			<ul style="list-style-type: none"> • Arheološko nalazište „Mrsunjski lug“ • Arheološko nalazište „Krči“ 			
Čaglin				<ul style="list-style-type: none"> • Arheološko nalazište Krčevine-Brdo • Arheološka zona Krčevina – Staro Selo • Arheološko nalazište Vojvodine 			
Nova Kapela	<ul style="list-style-type: none"> • Crkva Blažene Djevice Marije • Crkva sv. Luke • Grobljanska kapela Svih Svetih-mauzolej Aleksandra Seitza 			<ul style="list-style-type: none"> • Arheološko nalazište Ravnjaš 	<ul style="list-style-type: none"> • Orgulje u crkvi Imena Marijina 	<ul style="list-style-type: none"> • Inventar crkve sv. Marije 	<ul style="list-style-type: none"> • Govor posavskoga sela Siče • Znanje i umijeće proizvodnje živog vapna na tradicijski način

Oriovac	<ul style="list-style-type: none"> • Crkva sv. Emerika • Turska česma • Crkva Blažene Djevice Marije • Crkva sv. Ivana Krstitelja • Kuća Cosić s okućnicom 			<ul style="list-style-type: none"> • Arheološko nalazište „Ulica braće Radića“ • Arheološko nalazište „Kremenice-Brežani“ 		<ul style="list-style-type: none"> • Inventar kapele sv. Marije na groblju • Inventar crkve sv. Ivana Krstitelja 	
Podcrkavlje	<ul style="list-style-type: none"> • Crkva sv. Ivana apostola i evanđeliste • Kapela sv. Benedikta na groblju • Crkva sv. Stjepana • Crkva sv. Petra • Tradicijska kuća 						
Sibinj	<ul style="list-style-type: none"> • Crkva sv. Ivana Krstitelja 			<ul style="list-style-type: none"> • Arheološko nalazište srednjovjekovne utvrde Petnja 		<ul style="list-style-type: none"> • Inventar crkve sv. Filipa i Jakova • Inventar crkve sv. Ivana Krstitelja 	
Ukupno LAG	17	0	0	7	1	7	2

Izvor: Ministarstvo kulture i medija

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Na području LAG-a Posavina od zaštićene prirodne baštine na nacionalnoj razini, **najveće zaštićeno područje je Jelas polje** (zaštićeno u kategoriji Značajnog krajobraza, 1995.) ukupne površine 20.800,00 ha (u LAG-u 18.293,55 ha ili 87,95% zaštićenog prosora). Jelas polje dio je hrvatske i europske ekološke mreže NATURA 2000, sa šifrom HR1000005 (NATURA površina iznosi 4747,43 ha) kao tzv. SPA/POP¹. Jelas polje je veliko nizinsko područje između Save i Dilj gore. Dio Jelas polja predstavlja **Posebni rezervat** (rezervat veličine 125 ha) – **Ribnjaci Jelas**, stanište je koje sadrži kompleks šaranskih ribnjaka (s brojnomo plutajućom vegetacijom). Ovo močvarno stanište koje se proteže na teritoriju općina Oriovac, Bebrina, Sibinj i Brodski Stupnik obuhvaća kompleks ribnjaka, vlažne pašnjake i močvare uz rijeku Savu te područje aluvijalnih hrastovih šuma (Mrsunjski lug). Ribnjaci Jelas zaštićeni su 1995. godine odlukom Skupštine Županije Brodsko-posavske u kategoriji posebnog ornitološkog rezervata koji je ujedno i jedno od područja najvrjednijih ornitoloških područja Republike Hrvatske za uzgoj (35 vrsta gnjezdarica), migracije te zimovanje ptica močvarica. U njemu boravi više od 20.000 migratornih ptica močvarica iz 193 različite ugrožene i zaštićene vrste. U Jelas ribnjacima gnijezdi se oko 5% europske populacije žličarki i 1% europske populacije žute čaplje. Ovo je visoko vrijedno stanište na koje intenzivna poljoprivreda može imati negativan utjecaj. Iz tog razloga potrebno je jačati svijest javnosti o očuvanju i održivom gospodarenju ovim staništem. U okviru zaštićenog područja Jelas polja nalaze se dodatna 2 NATURA područja zaštićena kao SCI/POVS² područja, to su Vlakanc – Radinje (HR2001379, VELIČINE 2922,93 ha) te Pričac – Lužani (HR2001288, veličine 196,95 ha). Vlakanc-Radinje sadrži kompleks poplavnih šuma hrasta lužnjaka i poplavnih šuma lužnjaka, crne johe i poljskog jasena – različite dobne strukture. Vode rijeke Save povremeno poplavljuju šumski kompleks

¹ Eng.SPA; hr.POP – područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihova staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito područja od međunarodne važnosti

² Eng.SCI, hr. POVS – područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove, odnosno područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju.

Vlakanac-Radinje te nanose i plutajuću vegetaciju. Područje Pričac-Lužani prostor je vlažnih nizinskih travnjaka uz poplavne nasipe rijeke Save i ima složenu strukturu morfofenetskih tipova reljefa koji su rezultat dinamičnih geotektonskih odnosa i hidrogeoloških uvjeta, klime i antropogenih utjecaja.

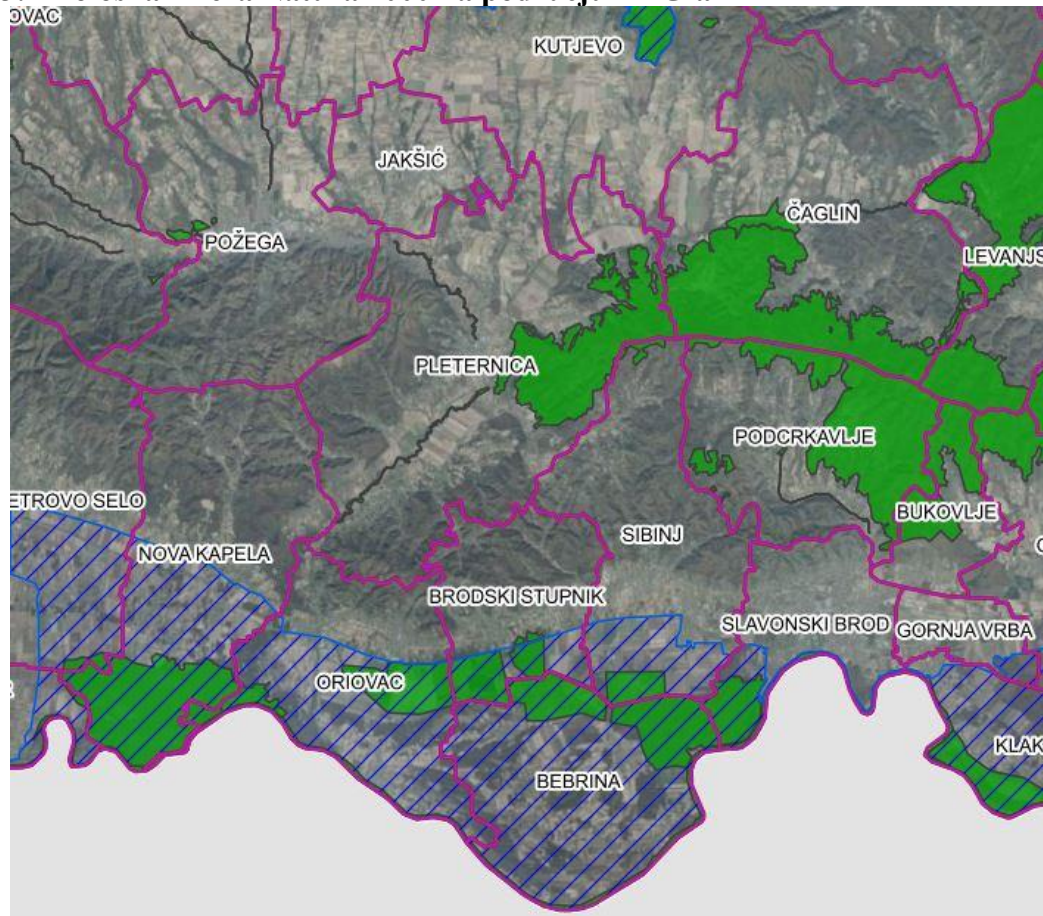
Vrijedna NATURA staništa u kategoriji SPA/POP predstavljaju dijelovi **Dilj gore** i to: Južni Dilj (HR2000488, veličine 152,92 ha) – nekoliko lokaliteta hrasta medunca unutar mješovite šume hrasta, graba i bukve te područja hrastovo-grabovih šuma te šuma kitnjaka i sladuna na Dilj gori (HR2000623, veličine 15466,28 ha). Na području Dilj gore nalazi se poznato Sovsko jezero (na 430 mnv) koje je zaštićeno u kategoriji Značajnog krajobraza još 1989. godine, ukupne je površine 71,39 ha i dijele ga 2 općine na području LAG-a. Sovsko jezero predstavlja jedinstveni primjerak prirodnog jezera u brdsko-brežuljkastom području kontinentalne Hrvatske. Smješteno je na sjevernoj padini Dilja, u maloj depresiji, a s istočne i sjeveroistočne strane okružuje ga šuma hrasta kitnjaka i običnog graba te šuma bukve u jarcima. Jezero je obraslo trskom, šašem i ostalim močvarnim travama i upravo mu to daje dodatan čar i izvornu prirodnu ljepotu. Veličina jezera je oko 3600 m², maksimalne dubine 8-10 m. Raznoliki sastav šuma (hrast kitnjak, grab, bukva) ukazuje pogodnost Sovskog jezera za korištenje za turističke izlete, a raznolikost biljnih vrsta šumske i močvarne vegetacije uz pejzažnu ljepotu imaju i edukativnu vrijednost koje se mogu koristiti za naučne ekskurzije mladih biologa „škola u prirodi“. Zanimljiva je činjenica kako je **Sovsko jezero vjerojatno ostatak Panonskog mora**, na njegovu dnu pronađeni su okamenjeni ostatci morskih organizama. Prostor Dilj gore značajan je ekosustav za velik broj biljnih i životinjskih vrsta i predstavlja jedno od najznačajnijih prostora održivog brdskog turizma na području LAG-a. Zaštićena i visoko vrijedna prirodna baština LAG-a (NATURA 2000) predstavlja značajnu razvojnu resursnu osnovu, ali i obvezu njezina očuvanja za buduće generacije.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godišnja proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Značajni krajobraz	Sovsko jezero	71,39	1989.	Čaglin, Podcrkavlje
Značajni krajobraz	Jelas polje	18.298,44	1995.	Bebrina, Brodski Stupnik, Oriovac, Sibinj
Posebni rezervat	Jelas ribnjaci - dio	132,48	1995.	Oriovac
Ukupno LAG	3			

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja*

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode*
Detaljna karta NATURA 2000 područja nalazi se u Prilogu 3.

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vodovodna mreža na područja LAG-a Posavina prostire se na 156,9 km, dok je plinovodom pokriveno 76,77 km. Pet općina s područja Brodsko-posavske županije priključene su na vodoopskrbni sustav Sikirevaca, jedna na vodoopskrbni sustav Davor, dok su naselja s područja općine Čaglin priključena na vodoopskrbni sustav Požege. Za vodoopskrbu područja brinu se 3 poduzeća: Vodovod d.o.o. Slavonski Brod, Vodovod Požega - Tekija d.o.o. i Vodoopskrba Zapadna Slavonija. Gospodarenje otpadnim vodama postoji samo na području općine Brodski Stupnik, preko Vodovod d.o.o. iz Slavonskog Broda, koje se prostire na 28,5 km izvedene kanalizacijske mreže, ali ista nije u funkciji, dok u općini Oriovac postoji pročistač otpadnih voda. Uz razvoj kvalitetne vodoopskrbe, gospodarenje otpadnim vodama predstavlja jedan od ograničavajućih razvojnih faktora na području LAG-a Posavina. Na području LAG-a u funkciji je jedno reciklažno dvorište u općini Oriovac, dok se u ostalim općinama planira uspostava istih. Sustav organiziranog gospodarenja otpadom provode poduzeća „Jakob Becker d.o.o.“ iz Gornje Vrbe; „Vinogradine“, Alilovci te Komunalac Davor d.o.o.. Otpad se s područja LAG-a, do otvaranja županijskog centra za gospodarenje otpadom, odvozi na odlagališta: „Šaguljević“ u Novoj Gradiški, „Baćanska“ u Davoru te „Vinogradine“ u Požegi. Sustav prikupljanja korisnog otpada uspostavljen je u svim općinama LAG-a Posavina. Pokrivenost LAG-a električnom mrežom je 100% i to dalekovodom na 110 kV naponskoj razini u južnim dijelovima i na 35 kV dalekovod središnjim područjem i sva naselja su spojena na TS Brod i elektrovučnu postaju u Novoj Kapeli. Telekomunikacijska infrastruktura/IKT je zadovoljavajuća, sva naselja pokrivena su fiksnim telefonskim linijama i optičkim kablovima

te je brza (ADSL) internetska mreža dostupna svim kućanstvima i gospodarskim subjektima LAG-a. Pokrivenost bežičnim internetom imaju sve općine LAG-a Posavina. Poštanski uredi sa svim poštanskim uslugama nalaze se u svim općinama LAG-a. Glavna cestovna prometnica koja prolazi LAG-om je autocesta A3/E70 Bregana-Zagreb-Lipovac. Na području LAG-a postoje dva izlaza/ulaza na ovu autocestu, kod Lužana, na području Općine Oriovac, i kod Slobodnice, na području Općine Sibinj, čime se na najbrži način LAG područje povezuje u smjeru sjeverozapadnog ili sjeveroistočnog dijela EU prema Zapadnoj ili središnjoj Europi, te prema jugoistočnoj Europi. U smjeru istok-zapad, paralelno s autocestom, prolazi i županijska cesta Nova Gradiška-Vrpolje (Ž³-4202/ D⁴-49). Županijske i lokalne ceste povezuju sva naselja i omogućavaju kvalitetnu i relativno brzu prometnu povezanost s lokalnim naseljima. Na području LAG-a je 420,11 km nerazvrstanih cesta. Željeznički promet na području LAG-a obavlja se glavnom željezničkom magistralnom prugom (MG-2C) Zagreb-Vrpolje-Vinkovci, te lokalnom željezničkom prugom koja povezuje Novu Kapelu-Pleternicu-Požegu i predstavlja jedini željeznički spoj područja LAG-a s prostorom susjedne Požeško-slavonske županije. Željeznička putnička stajališta, kao i prometna željeznička signalizacija na području LAG-a nisu dovoljno adekvatna i odgovarajuća. Riječni promet obilježava tok rijeke Save koja od zapada prema istoku prolazi cijelim područjem LAG-a te postoji mogućnost plovidbe ovim područjem. Predviđena regulacija i uređenje plovnosti ovog dijela Save imale bi značajan utjecaj na razvoj lokalnog gospodarstva, posebno razvoja ruralnog turizma uz rijeku. Najbliža zrakoplovna luka je u Osijeku, udaljena oko sat i pol vožnje, dok je od Zagrebačke međunarodne luke udaljenost oko 2 sata vožnje.

Tablica 4: Komunalna infrastruktura na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	30,51
Državna cesta	Km	69,71
Županijska cesta	Km	138,33
Lokalna cesta	Km	125,52
Nerazvrstana cesta	Km	420,11
Željeznička pruga	Km	92,31
Biciklističke staze	Km	20
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	n/p
Morske luke	Broj	n/p
Riječne luke	Broj	n/p
Elektr. ener. Kablovi	Km	198,68
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	69,91
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	0,37
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	n/p
Plinovod	Km	76,77
Vodovod	Km	156,90
Kanalizacija	Km	48,75
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	1
Centri za gospod. Otpadom	Broj	1
Pretovarni centri	Broj	n/p

Izvor: LAG Posavina

³ Ž – županijska cesta

⁴ D – državna cesta

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Područje LAG-a Posavina ima brojnu društvenu infrastrukturu. Na području LAG-a Posavina vrtići su ustrojeni i djeluju gotovo u svim općinama (osim u općini Bebrina), a u općini Oriovac također djeluje i jedan privatni vrtić. Određeni broj djece ide u vrtiće u Slavonskom Brodu, Novoj Gradiški te Požegi. Na prostoru LAG-a nalazi se 34 objekta osnovnoškolskog obrazovanja (6 osnovnih škola s 28 područnih škola), dok objekata srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja nema (učenici i studenti gravitiraju Novoj Gradiški, Slavonskom Brodu, Požegi, Zagrebu i Osijeku) stoga je i razvoj cjeloživotnog učenja nedostatan. Proveden je postupak obnove obrazovne infrastrukture i opreme čime je ista restrukturirana i modernizirana i kao takva osigurava pružanje suvremene i kvalitetne usluge obrazovanja. Tri (3) su knjižnice na području LAG-a i to u Brodskom Stupniku, Novoj Kapeli i Oriovcu, te jedan (1) muzej koji se nalazi u Starom Slatiniku (općina Brodski Stupnik).

Primarna zdravstvena zaštita na području LAG-a „Posavina“ organizirana je putem niza ambulanti (područnih ambulanti opće medicine) koje se nalaze u svim općinama. Stomatološke ambulante (javne ili privatne) i ljekarne (privatne ili javne) postoje u svim općinama, osim u općini Podcrkavlje. Služba hitne pomoći nalazi se u naselju Lužani (općina Oriovac), a ujedno je i služba pomoći na autocesti i ne može adekvatno djelovati u roku od tzv. „zlatnog sata“ na cijelom području LAG-a radi sporog prometa i brojnih malih lokalnih cesta. Obiteljski domovi za pružanje usluga socijalne skrbi smještaja starijih i nemoćnih nalaze se na području općine Oriovac, Nova Kapela, Bebrina, Podcrkavlje i Čaglin. Palijativne skrbi na području nema. Brigu o korisnicima socijalne skrbi provode Centar za socijalnu skrb u Slavonskom Brodu i Novoj Gradiški, uz sufinanciranje JLS putem programa potpora ranjivim skupinama društva. Na području LAG-a djeluje i 7 općinskih organizacija Crvenog križa (u Bebrini, Brodskom Stupniku, Čaglinu, Novoj Kapeli, Oriovcu, Podcrkavlju, Sibirju).

Za potrebe vatrogasne službe na LAG području uspostavljena su 22 vatrogasna doma kojima upravljaju DVD-i, dok organiziranje manifestacija i događanja, ali i prostor za rad udruga osiguravaju društveni domovi na području LAG-a „Posavina“ kojih je sveukupno 66. Za one vatrogasne i društvene domove koji do sada nisu obnovljeni i/ili uređeni planira se isto u narednom razdoblju što je važno za kvalitetan život stanovnika, posebno u manjim i izoliranijim naseljima.

Od sportsko-rekreacijske infrastrukture na području LAG-a u funkciji su četiri (4) sportske građevine zatvorenog tipa (u općini Brodski Stupnik i Oriovac) te četrdeset (40) sportskih građevina otvorenog tipa (u svim općinama), svima je potrebna.

Na području LAG-a na raspolaganju su veterinarske usluge u općinama Bebrina, Čaglin, Oriovac, Nova Kapela i Sibirj. Područje LAG-a u potpunosti je pokriveno poštanskim uredima, dok su usluge Financijske agencije (FINA) dostupne samo u općini Oriovac.

Na području LAG-a Posavina potrebno je daljnje ulaganje u objekte društvene infrastrukture, njihovu energetska učinkovitost što je prilika za implementaciju zelene i digitalne tranzicije u maloj ruralnoj infrastrukturi.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	66
Kazališta	Broj	n/p
Kino dvorane	Broj	n/p
Knjižnice	Broj	3
Muzeji	Broj	1
Vatrogasni dom	Broj	22
Ambulanta	Broj	14
Dom zdravlja	Broj	2
Bolnica	Broj	n/p

Vrtići	Broj	7
Ostali predškolski objekti	Broj	n/p
Osnovne škole	Broj	6 matičnih i 28 područnih
Srednje škole	Broj	n/p
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	4
Sportske građevine (otvorene)	Broj	40
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	7
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: LAG Posavina

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Indeks razvijenosti predstavlja pokazatelj ukupnog komparativnog razvoja lokalnih područja i ključan je pri planiranju strateškog razvoja. Odlukom o indeksu razvijenosti (NN 132/17) JLS Bebrina, Čaglin i Nova Kapela nalaze se u 2. skupini, a JLS Brodski Stupnik, Oriovac, Podcrkavlje i Sibinj nalaze se u 3. skupini razvijenosti.

Gospodarstvo LAG-a karakterizira razvoj **poljoprivrede, prerađivačke djelatnosti, trgovina i usluge**. U području aktivno djeluje 194 poduzetnika i 287 obrtnika. Razvidno je kako se povećava broj gospodarskih subjekata - pravnih osoba, te raste broj zaposlenih kao i ukupni prihodi i dobit - što su značajni pokazatelji gospodarskog oporavka u LAG-u.

Na području LAG-a je 18.688,33 ha poljoprivrednog zemljišta koje se obrađuje. Najveće poljoprivredne površine u LAG-u zauzimaju ratarske kulture (pšenica, kukuruz) koje su niskodohodovne, dok je na trećem mjestu uzgoj soje. U uzgoju je vrlo mali udio kultura s većom dodanom vrijednosti (povrtlarske kulture, dugogodišnji nasadi, ljekovito bilje, industrijske kulture). Prema podacima iz 2017. godine, na području LAG-a, u AGRONETU-u je bilo registrirano 2.137 gospodarstva, dok je u 2021. godini upisano 2.080 gospodarstava. Na cijelom području LAG-a certificiranom ekološkom poljoprivredom bavi se samo 125 poljoprivrednih gospodarstva, što od ukupnog broja čini 5,84 %. Od drugih poljoprivrednih gospodarstva subjekata na području LAG-a Posavina registrirano je 34 obrta, 24 trgovačkih društava te 2 aktivne zadruge, koje su registrirane u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te usluga. Uočene su potrebe za unaprjeđenjem znanja i vještina zadružnog poduzetništva, kao i potrebe drugih oblika umrežavanja, suradnje i partnerstva poljoprivrednika.

Najveća razvojna ograničenja vezana su uz mali broj članova OPG-a, starost nositelja OPG-a, slaba obrazovna struktura te usitnjena poljoprivredna gospodarstva. Dobna granica nositelja gospodarstva, proizvodnja nisko dohodovnih kultura i male poljoprivrede površine po OPG-u ukazuju nam na potrebu za pomlađivanjem sektora poljoprivrede kroz generacijsku obnovu te modernizaciju, uvođenje novih vrsta mehanizacije, strojeva, opreme te tehnoloških postupaka u procesu poljoprivredne proizvodnje, uz olakšan pristup poljoprivrednom zemljištu bilo da se radi o kupnji, koncesiji ili privođenju svrsi. LAG se nalazi **unutar područja zaštite Slavenskog kulena/Slavenskog kulina ZOZP, hrvatske loze, hrvatske stare šljivovice, hrvatske travarice, hrvatskog pelinkovca i slavonske šljivovice**.

Poljoprivredno-poduzetnički inkubator Brodski Stupnik je u postupku izgradnje te za cilj ima poboljšati dostupnost poduzetničko-poslovne infrastrukture malim i srednjim poduzećima na području Brodsko-posavske županije u svrhu njihovog olakšanog održivog rasta i razvoja, a s ciljem privlačenja investicija, stvaranja mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta te povećanje broja proizvoda i usluga kroz izgradnju i opremanje moderne infrastrukture za jačanje poduzetničkih kapaciteta u Brodskom Stupniku i na cijelom prostoru LAG-a.

Na području LAG-a odlični su uvjeti za razvoj slatkovodnog ribarstva. Trenutno na prostoru LAG-a djeluju dva poduzeća (PP Orahovica d.o.o. - Brodski Stupnik i Ribnjaci Abramović – Čaglin) koja upravljaju ribnjacima – šaranski uzgoj. Razvojem i uvođenjem novih tehnologija u proizvodnji ribe prihodi bi se mogli značajno povećati, kao i zapošljavanje u djelatnostima vezanim uz proizvodnju ribe te razvoj ribolovnog turizma. Ribnjačarstvo na području LAG-a jedan je od značajnijih gospodarskih resursa kojega treba razvijati i kroz strukturne fondove Europske unije u smjeru razvoja održivog ribarstva i industrije akvakulture.

Površina šuma na području LAG-a je 15.161,70 ha, kojima dobrim dijelom upravljaju HŠ d.o.o., preko Uprave šuma Nova Gradiška i Požega uz privatne šumoposjednike. **Preradom drveta, proizvodnjom namještaja i građevinske stolarije** bavi se nekoliko poduzeća na području LAG-a. Potencijal područja predstavlja i biomasa za izgradnju pogona i kogeneracijskih postrojenja kako bi se proizvodila električna i toplinska energija. Kako se dobar dio površina pod šumom nalazi pod Naturom 2000, postoji potencijal za razvoj i uređenje šetnica, vidikovca, poučnih staza, itd., radi poboljšanja otpornosti i okolišne vrijednosti šumskih ekosustava kroz veću dostupnost rekreacijske, turističke i zdravstvene funkcije šuma. Na prostoru LAG-a jačaju inicijative za **razvoj ruralnog turizma** kao značajnog pokretača razvoja ruralnih područja i to na cijelom području. LAG radi svojih prirodnih, kulturno-povijesnih i tradicijskih osobitosti ima veliki potencijal za razvoj selektivnih oblika turizma te se razvijaju eko-etno, vinski, lovni, ribolovni, avanturistički, vjerski i brojni drugi oblici turizma kao i oblici aktivnog turizma poput jahanja, biciklizma, itd.

Na području LAG-a u Upisnik turističkih zajednica RH upisana je Meridiana Slavonica – **Turistička zajednica** općine Nova Kapela, Oriovca i Brodskog Stupnika, što predstavlja razvojnu mogućnost organiziranja raznih manifestacija i drugih aktivnosti. TZ mogu biti pokretači animacije i edukacije lokalnog stanovništva zainteresiranog za bavljenje turističkim djelatnostima.

Zaposlenost na području LAG-a može se promatrati putem podataka HMZO od kraja veljače 2022. godine koji obuhvaćaju 2.518 radno aktivnog stanovništva. Stanje zaposlenosti promatrano u razdoblju 2019. i 2020. godine (Tablica 7.) u pravnim osobama na području LAG-a jasnije prikazuje zaposlenost prema sektorima. Zaposlenost je najveća u sektoru prerađivačke industrije, zatim obrazovanja te poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Važno je napomenuti kako je razvidan rast zapošljavanja u svim vodećim sektorima na području LAG-a Posavina.

Stanje nezaposlenosti prema podacima HZZ-a u veljači 2022. godine na području LAG-a iznosila je 1.027 nezaposlenih osoba. Broj nezaposlenih žena čini 58,13% nezaposlenih na području LAG-a. Mladih do 29 godina bilo je 303 nezaposlenih, odnosno 29,50% od ukupnog broja nezaposlenih. Razvoj mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja žena, ali i drugih stanovnika iz osjetljivih skupina jedna je od ključnih razvojnih potreba LAG-a.

Obrazovna struktura nezaposlenih je loša, posebno ako se promatraju najosjetljivije skupine društva (mladi i žene). Nezaposlene žene najviše imaju završenu osnovnu i srednju školu što ukazuje na usmjeravanje aktivnosti LAG-a prema zapošljavanju i samozapošljavanju upravo ove ciljne skupine. Loša obrazovna struktura predstavlja ograničavajući razvojni problem i zahtijeva razvijanje kvalitetnih mjera i aktivnosti s organiziranim programima i sadržajima cjeloživotnog obrazovanja, posebno usmjerenim poticanju poduzetništva, za nezaposleno stanovništvo na području LAG-a.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji područja LAG-a

JLS	Razvoj na skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Bebrina	1	94,871	2.196,03	93,70	0,21563	91,87	66,40	88,97
Brodski Stupnik	3	96,872	2.811,54	126,44	0,17164	87,83	92,50	92,78
Čaglin	2	92,686	1.860,27	98,82	0,21430	89,98	157,30	91,18
Nova Kapela	2	94,598	2.791,85	143,81	0,26182	84,76	121,20	93,59
Oriovac	3	97,137	2.770,93	132,07	0,17260	89,13	104,20	94,79
Pocrkavlje	3	96,357	2.407,31	112,12	0,21970	96,18	87,80	93,18
Sibinj	3	97,475	2.747,04	115,85	0,17307	91,98	90,05	94,04
Ukupno LAG*	n/p	n/p	2.512,14	117,54	0,20	90,25	102,78	92,65

Izvor: MRRFEU, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.),

Napomena: * Prosjek

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	160	0	626	0	0	16	122	43	25	7	5	0	25	7	39	345	116	9	10	0	0	1555
2019.	168	0	732	0	0	31	116	49	21	0	6	1	31	15	49	348	122	11	13	0	0	1713
2020.	192	0	655	0	2	52	154	54	22	8	6	1	26	21	111	357	124	12	76	0	0	1873

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	24	0	40	1	0	19	32	16	11	4	1	1	14	7	0	1	1	3	5	0	0	180
2019.	25	0	41	1	0	27	33	16	12	5	1	1	17	7	0	1	1	3	2	0	0	189
2020.	27	0	43	2	0	29	33	17	10	4	1	1	13	7	0	1	1	3	2	0	0	194

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	134	125	259
2019.	138	136	274
2020.	143	144	287

Izvor: Hrvatska obrtnička komora

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Bebrina	287	50	8	7	0	0	6
Brodski Stupnik	119	23	3	5	1	0	4
Čaglin	179	79	4	3	0	0	24
Nova Kapela	351	87	4	2	1	0	25
Oriovac	311	56	11	4	0	0	38
Pocrkavlje	226	54	0	0	0	0	23
Sibinj	179	79	4	3	0	0	5
Ukupno LAG	1.652	428	34	24	2	0	125

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Bebrina	161	109	38	29	10	6
Brodski Stupnik	78	51	10	10	3	2
Čaglin	124	75	30	48	9	4
Nova Kapela	237	129	48	27	9	5
Oriovac	190	121	30	31	7	9
Podcrkavlje	146	83	40	11	2	0
Sibinj	194	91	21	17	4	5
Ukupno LAG	1.130	659	217	173	44	31

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Bebrina	3.657,39	2.357	51,72	33,63	0,00	n/p	93,58	3.473,31	2.457,65
Brodski Stupnik	1.315,97	1.383	59,57	73,37	85,46	n/p	86,04	1.006,47	2.329,01
Čaglin	3.734,23	3.443	296,97	150,58	14,27	n/p	184,95	3.069,57	8.815,43
Nova Kapela	3.134,49	4.097	138,49	187,56	5,86	n/p	84,93	2.712,34	5.445,11
Oriovac	2.968,52	2.892	223,5	143,52	17,27	n/p	166,4	2.413,62	1.475,29
Podcrkavlje	1.159,74	2.631	95,92	173,74	7,87	n/p	17,67	862,36	5.538,24
Sibinj	2.849,70	2.525	65,94	137,83	6,85	n/p	20,88	2.611,91	3.362,98
Ukupno LAG	18.820,04	19.328	932,11	900,23	137,58	0,00	654,45	16.149,58	29.423,71

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.*

Tablica 12: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo	Ovca	Koza	Konj	Svinja	Perad	Magarac	Pčela (pčelinje zajednice)
Bebrina	198	515	63	90	10.216	29.357	0	620
Brodski Stupnik	245	565	65	96	894	85.581	28	584
Čaglin	768	4.822	222	16	2.506	8.301	10	363
Nova Kapela	610	792	43	65	5.927	6.394	0	452
Oriovac	1.034	792	21	119	29.151	131.048	0	299
Podcrkavlje	157	688	41	28	2.304	5.230	2	507
Sibinj	207	482	29	44	2.088	28.487	29	1.016
Ukupno LAG	3.219	8.656	484	458	53.086	294.398	69	3.841

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Bebrina	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	m/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Brodski Stupnik	570	165	405	661	180	481	1308	310	998	1551	420	1131	684	322	362	1072	566	506
Čaglin	30	11	19	191	11	180	72	38	34	483	75	408	22	18	4	111	35	76
Nova Kapela	655	262	393	1092	407	685	639	217	422	1007	391	616	193	114	79	471	234	237
Oriovac	1450	87	1363	1513	127	1386	349	204	145	750	586	164	225	197	28	940	895	45
Podcrkavlje	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Sibinj	2185	338	1847	2424	403	2021	2212	480	1732	2759	722	2037	726	179	547	820	222	598
Ukupno LAG	4890	863	4027	5881	1128	4753	4580	1249	3331	6550	2194	4356	1850	830	1020	3414	1952	1462

Tablica 13: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Bebrina	2	6	8	4	13	17	7	12	19	0	7	7	2	8	10	5	9	14	3	11	14	5	10	15	8	7	15	10	5	15	134
Brodski Stupnik	0	1	1	6	10	16	5	9	14	3	5	8	3	5	8	1	7	8	4	5	9	4	12	16	5	11	16	5	6	11	107
Čaglin	1	4	5	4	7	11	4	6	10	2	9	11	1	4	5	2	9	11	4	7	11	6	7	13	11	6	17	4	2	6	100
Nova Kapela	3	5	8	11	12	23	6	6	12	4	6	10	2	9	11	3	12	15	4	15	19	6	19	25	7	17	24	3	2	5	152
Oriovac	8	14	22	10	9	19	7	14	21	7	14	21	5	12	17	9	20	29	6	15	21	8	27	35	8	22	30	8	6	14	229
Pocrkavlje	1	1	2	6	10	16	4	11	15	2	6	8	1	11	12	6	12	18	2	7	9	5	6	11	4	11	15	4	4	8	114
Sibinj	5	7	12	5	13	18	10	24	34	6	6	12	7	12	19	11	13	24	6	8	14	6	16	22	12	16	28	7	1	8	191
Ukupno LAG	20	38	58	46	74	120	43	82	125	24	53	77	21	61	82	37	82	119	29	68	97	40	97	137	55	90	145	41	26	67	1027

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>),

Napomena: Stanje u 12. mjesecu 2020.

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																												ukupno					
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M		Ž	U			
Bebrina	4	0	4	14	6	20	14	6	20	7	12	19	13	9	22	5	8	13	2	6	8	8	5	13	7	7	14	1	6	7	2	2	4	144
Brodski Stupnik	6	1	7	29	9	38	24	17	41	28	10	38	17	15	32	21	16	37	21	16	37	16	7	23	8	7	15	3	6	9	0	1	1	278
Čaglin	1	2	3	12	12	24	13	12	25	15	17	32	17	28	45	18	25	43	19	27	46	15	17	32	19	26	45	6	7	13	2	1	3	311
Nova Kapela	4	2	6	18	9	27	26	22	48	34	33	67	53	34	87	35	46	81	30	34	64	16	33	49	29	38	67	5	16	21	3	2	5	522
Oriovac	15	5	20	56	27	83	36	43	79	53	53	106	47	56	103	51	41	92	40	48	88	48	50	98	39	35	74	16	13	29	7	0	7	779
Pocrkavlje	3	0	3	14	3	17	12	8	20	9	8	17	9	8	17	12	11	23	9	1	10	4	1	5	5	4	9	5	1	6	1	0	1	128
Sibinj	1	5	6	17	31	48	23	25	48	14	23	37	21	29	50	13	32	45	14	40	54	9	21	30	9	13	22	6	10	16	0	0	0	356
Ukupno LAG	34	15	49	160	97	257	148	133	281	160	156	316	177	179	356	155	179	334	135	172	307	116	134	250	116	130	246	42	59	101	15	6	21	2518

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011.

1.3. Demografske značajke područja LAG-a

Prema podacima iz 2011. godine, LAG Posavina je imao 28.510 stanovnika, odnosno 0,66% stanovništva RH, dok se 2021. taj broj smanjio za 5.125 osoba (-9,87% u odnosu na 2011.).

2021. je na području LAG-a živjelo 23.385 stanovnika (0,60% stanovnika RH).

LAG karakterizira značajna depopulacija pa se uz broj stanovnika, u razdoblju između 2 popisa, značajno smanjio i broj kućanstava (za 1033, odnosno -5,99%). Prema podacima iz 2021. stanovništvo LAG-a živjelo je u 8.105 kućanstava u 89 naselja.

Događanja na razini LAG-a Posavina mogu se i trebaju uspoređivati s regionalnim demografskim pokazateljima na razini Slavonije i Baranje, odnosno kao potvrda regionalnog trenda smanjenja broja stanovnika. LAG Posavina u ovom okruženju može se definirati kao nositelj trenda i to kako u procesima “prirodne depopulacije”, tako i u sve bržem rastu demografskog starenja stanovništva. Najbolji pokazatelji demografskog stanja na području LAG-a su prosječna starost stanovnika, indeks starenja, prirodni prirast i vitalni indeks. Prosječni indeks starenja stanovnika LAG-a Posavina iznosi 151% (što je ispod prosjeka RH, ali iznad prosjeka BPŽ/PSŽ). Prosječna starost stanovnika LAG-a je 44 godina što je starije od prosjeka RH, ali i prosjeka BPŽ/PSŽ. U 2021. godini najmlađe stanovništvo nalazi se na području općine Bebrina (41,1godina), a najstarije na području Čaglina (46,5 godina). Vitalni indeks, odnosno broj rođenih na 100 umrlih, također je dokaz starenja i depopulacije područja jer iznosi 47,72 u 2021. godini, dok je u 2011. godini iznosio 75,25.

Obrazovna struktura stanovnika odražava starosnu sliku LAG područja. Na području LAG-a prema popisu stanovnika DZS-a iz 2021. opću obrazovnu strukturu stanovništva (21.762 stanovnika) na području LAG-a čini 266 (1,22%) stanovnika bez škole, 6.472 (29,74%) stanovnika sa završenih 1-8 razreda škole, 11.390 (52,34%) stanovnika sa završenom srednjom školom dok samo 3.634 (16,69%) stanovnika ima završeno visoko obrazovanje (za četiri stanovnika podatak je nepoznat).

O obrazovnom potencijalu u razvojnom kontekstu u 21.st. važan podatak je i ICT pismenost stanovnika starijih od 10 godina. Tako se na području LAG-a Posavina od 23.385 stanovnika njih samo 10.630 (45,45%) koristi internetom, a njih 8.959 elektroničkom poštom (38,31%) što je iznimno važno u planiranju jačanja ljudskih resursa LAG-a jer implementacije modernog ruralnog razvoja nema bez informatičkog znanja (korištenje AGRONET sustava).

Razvijenost civilnog društva se između ostaloga mjeri i brojem organizacija civilnog društva koje aktivno djeluju na nekom području. Na LAG području registrirano je 276 udruga od kojih najviše djeluje u području kulture i umjetnosti, sporta te održivog razvoja. LAG Posavina ima jak razvoj civilnog društva i to u širokom području od vatrogasnih udruženja, lokalnih organizacija Crvenog križa i vjerskih humanitarnih udruga, do organizacija za djecu i mlade, sportsko – rekreativnih udruženja, pa do specijaliziranih udruga koje brinu o okolišu, razvijaju ruralni turizam ili djeluju u gospodarskom okruženju kao strukovne poljoprivredne organizacije, udruge vinogradara, vinara, voćara, povrtlara i pčelarskih društava. Veliki broj udruga s područja LAG-a Posavina sufinancira se iz proračuna jedinica lokalne samouprave te svojim aktivnostima nastoje zadovoljiti potrebe vlastitog članstva, korisnika iz djelokruga njihovih djelatnosti, a jedan dio udruga zadovoljava i neke vitalne društvene i socijalne potrebe stanovništva.

Tablica 14: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2021.	2011.	2021.	2011.	2021.	2021.
Bebrina	47	35	29	40	162,1	87,5	41,0
Brodski Stupnik	30	30	39	41	76,9	73,2	44,5
Čaglin	23	17	60	51	38,3	33,3	46,5
Nova Kapela	41	24	78	75	52,6	32,0	46,1
Oriovac	52	46	73	89	71,2	51,7	44,2
Podcrkavlje	35	20	33	49	106,1	40,8	42,6
Sibinj	70	48	84	116	83,3	41,4	43,8
Ukupno LAG	298	220	396	461	75,25	47,72	44,1

Izvor: Državni zavod za statistiku; Popis stanovništva 2021 i 2011. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske

Tablica 15: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola ⁵			Visoko obrazovanje												Nepoznato		
										Svega			Stručni studij ⁶			Sveučilišni studij ⁷			Doktorat					
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Bebrina	6	26	32	324	552	876	510	777	1.287	63	75	138	27	31	58	35	44	79	1	n/p	1	1	n/p	1
Brodski Stupnik	4	17	21	170	333	503	729	564	1.293	79	111	190	36	55	91	43	56	99	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Čaglin	30	53	83	395	447	842	460	314	774	65	64	129	25	31	56	39	33	72	1	n/p	1	n/p	n/p	n/p
Nova Kapela	5	9	14	398	727	1.125	897	668	1.565	121	120	241	59	61	120	62	59	121	n/p	n/p	n/p	2	n/p	2
Oriovac	10	21	31	406	782	1.188	1.370	1.052	2.422	186	246	432	104	129	233	80	116	196	2	1	3	1	n/p	1
Podcrkavlje	2	8	10	227	416	643	594	449	1.043	84	84	168	38	41	79	44	43	87	2	n/p	2	n/p	n/p	n/p
Sibinj	17	58	75	442	853	1.295	1.713	1.293	3.006	238	281	519	111	125	236	126	155	281	1	1	2	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG	74	192	266	2.362	4.110	6.472	6.273	5.117	11.390	836	981	1.817	400	473	873	429	506	935	7	2	9	4	n/p	4

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu), 2021.

⁵ Obuhvaćene su sve srednje škole – industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje, škole za KV i VKV radnike, tehničke i srodne strukovne škole i gimnazije

⁶ Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni.

⁷ Obuhvaćeni su svi fakulteti, umjetničke akademije, svi sveučilišni studiji po Bologni te magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studij.

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Od 01. ožujka 2018. do 1. travnja 2023. LAG Posavina je raspisao i obradio 7 natječaja iz Podmjere 19.2. Upravni odbor je na 7 sjednica donio odluke o odabiru za 84 projekata koje je administrirao ured LAG-a Posavina, od kojih je APPRRR potvrdio njih 83. Doneseno je 1 odluka o odbijanju, Odluka o rezultatu administrativne kontrole 102, a obavijesti o odbacivanju prijave zbog nedovoljno raspoloživih sredstava bilo je ukupno 18. Od 84 inicijalno odobrenih projekata od strane APPRRR-a, u fazi provedbe niti jedan projekt nije odbijen, a 4 ih je odustalo. Sukladno nastalim promjenama održano je 4 Skupštine LAG-a na kojima je usvojeno 4 izmjena LRS-a i 2 izmjene Plana provedbe koje su odobrene od APPRRR-a.

Za provedbu 84 projekta ukupno je dodijeljeno 1.170.748,27 EUR čime je realizirano 95% ukupne alokacije za Podmjeru 19.2., od čega je 24% alokacije za provedbu 20 projekata unutar TO 1.1.1. „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“, za T.O. 1.1.5. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ 62% za provedbu 49 projekata te 14% za provedbu 7 projekata unutar SC3 „Poboljšanje kvalitete življenja ruralnog stanovništva, zaštita okoliša i jačanje kapaciteta područja LAG-a 5“ (TO 3.1.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“).

Do 1. kolovoza 2023. godine korisnicima je isplaćeno 65% ukupno odobrenih sredstava.

U okviru Podmjere 19.3., kroz tip operacije 19.3.2. koja se odnosi na „Provedbu aktivnosti projekata suradnje“ LAG Posavina je, kao glavni partner, 2019./2020. uspješno proveo projekt „Udruživanjem do jačanja kapaciteta poljoprivrednih proizvođača“ ukupne vrijednosti 73.384,71 EUR. Cilj projekta bilo je jačanje kapaciteta i konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača u sektoru voćarstva i povrtlarstva kroz razmjenu znanja i iskustava, opremanje te promociju poljoprivrednih proizvoda u cilju povećanja samoodrživosti poljoprivrednih gospodarstava i malih gospodarstvenika na ruralnim područjima te poticanje njihovog udruživanja. Održano je 13 informativnih radionica za poljoprivredne proizvođače – voćare i povrtlare – ukupno je sudjelovalo 194 osobe. Nabavljena je oprema, ojačani kapaciteti i poboljšana konkurentnost poljoprivrednih proizvođača u sektoru voćarstva i povrtlarstva. Poljoprivredni proizvođači organizirani i povezani kroz osnovanu udrugu voćara i povrtlara – „Plodovi južne Slavonije“ koja ima sjedište u Brodskom Stupniku.

Kao partner, LAG Posavina je, tijekom 2021./2022. godine, sudjelovao u provedbi projekta „Okusi tradicije“ koji je proveden u suradnji LAG-ovima: Zapadna Slavonija, Zagorje-Sutla te Međimurski doli i bregi. Glavni cilj ovog projekta bio je razvoj ruralnog turizma (selektivnih oblika turizma) i s njime povezanih djelatnosti, podizanje razine znanja o konceptu „od polja do stola“ s naglaskom na mlade te jačanje svijesti o vrijednosti lokalne proizvodnje i kulinarske baštine kroz promociju kratkih lanaca opskrbe. Vrijednost ovog projekta bila je 73.517,43 EUR-a.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
6.3.1.	2	730.749,55	49	729.231,93	49	729.231,93	36	534.861,24	1	Broj PG-a koji su dobili potporu za razvoj malih PG-a / 39	Broj PG-a koji su dobili potporu za razvoj malih PG-a / 36
7.4.1.	2	161.447,74	7	161.447,74	7	161.223,06	6	141.926,34	0	Postotak ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastrukture / 70%	Postotak ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanih usluga/infrastrukture / 62%
4.1.1.	3	339.375,50	24	339.375,50	20	280.293,28	7	87.747,98	0	Broj PG-a kojima je dodjeljena potpora za ulaganje u restrukturiranje ili modernizaciju / 11	Broj PG-a kojima je dodjeljena potpora za ulaganje u restrukturiranje ili modernizaciju / 7
19.4.1.	n/p	1.509.167,69	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	1.237.893,58	3	n/p	n/p

Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.

Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, eura	Iznos učešća LAG-a, eura	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji
Pokreni sebe u svojoj lokalnoj zajednici	ESF	70.779,75 EUR	0,00	29.12.2014.g.-28.12.2015.g.	Partner	Podignuta razina znanja OCD-a za pružanje socijalnih usluga u lokalnoj zajednici Osnaženi materijalni kapaciteti Bebrinske udruge mladih za izvođenje edukacija Uspostavljena suradnja s lokalnim dionicima s područja LAG-a Posavina za unaprjeđivanje socijalnih usluga u lokalnoj zajednici Osnovane 3 savjetodavne Info točke za pružanje socijalnih usluga u 3 OCD-a Osnaženi kapaciteti mladih nezaposlenih osoba s područja LAG-a Posavina u području „mekih“ vještina sukladno potrebama tržišta rada
Sudjeluj, zaključuj, odluči	Ministarstvo socijalne politike i mladih	9.229,81 EUR	663,61 EUR	4.11.2015.g. – 30.10.2016.g.	Partner	Organizirane radionice i edukacije čime se podigla svijest mladih lokalnoj zajednici. Osnovana udruga za mlade i Savjet mladih čime se ostvarila institucionalizirana suradnja mladih.
Aktivni roditelji za aktivnu zajednicu	ESF – Poziv Širenje mreže socijalnih usluga u zajednici – faza III.	118.963,57 EUR	0,00	15.09.2015.g.-15.11.2016.g.	Partner	Unaprijeđena su znanja i vještine 153 nezaposlena roditelja u ruralnim područjima koji su, tijekom pohađanja edukacija, imali mogućnost zbrinjavanja djece predškolske dobi u vrtićima/igraonicama. Na području četiri općine osnovani su pokazni centri održive proizvodnje začinskog i ljekovitog bilja. Edukacijama je povećana motivacija polaznika za aktivno sudjelovanje u provedbi projekta te za međusobnu suradnju i nakon njegova završetka.
I mi se želimo družiti	Ministarstvo socijalne politike i mladih	7.637,64 EUR	367,38 EUR	01.04.2016.g.-30.11.2016.g.	Partner	Organizirane dnevne aktivnosti koje su usmjerene na uključivanje starijih osoba u život zajednice čime je povećana kvalitete života. Provedene kreativne, sportsko-rekreativne, kulturne i zabavne aktivnosti.
I mi imamo vremena	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	12.792,62 EUR	663,61 EUR	02.05.2017.g.-02.03.2018.g.	Partner	Ojačana, unaprijeđena i održana međusobna suradnja svih članova udruge umirovljenika. Povećana socijalna uključenost i osjećaj pripadnosti zajednici. Nastavljeno poticanje i ostalih starijih osoba iz lokalne zajednice da se uključe u udrugu umirovljenika kako bi unaprijedili svoj život i aktivirali se u zajednici
Treba sretan biti tko uspije ostariti	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	12.746,70 EUR	663,61 EUR	01.06.2018.g.-31.05.2019.g.	Partner	Organizirane dnevne aktivnosti koje su usmjerene na uključivanje starijih osoba u život zajednice čime je povećana kvalitete života. Provedene kreativne, sportsko-rekreativne, kulturne i zabavne aktivnosti
Zlatna dob	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	13.139,56 EUR	663,61 EUR	01.12.2019.g.-31.12.2020.g.	Partner	Organizirane dnevne aktivnosti koje su usmjerene na uključivanje starijih osoba u život zajednice čime je povećana kvalitete života. Provedene kreativne, sportsko-rekreativne, kulturne i zabavne aktivnosti.

Aktivni u mirovini – 1. godina provedbe	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	13.537,73 EUR	663,61 EUR	01.01.2021.g.-31.12.2021.g.	Partner	Organizirane dnevne aktivnosti koje su usmjerene na uključivanje starijih osoba u život zajednice čime je povećana kvalitete života. Provedene kreativne, sportsko-rekreativne, kulturne i zabavne aktivnosti.
Aktivni u mirovini – 2. godina provedbe	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	9.556,04 EUR	0,00	01.01.2022.g.-31.12.2022.g.	Partner	Organizirane dnevne aktivnosti koji su usmjereni na uključivanje starijih osoba u život zajednice čime je povećana kvalitete života. Provedene kreativne, sportsko-rekreativne, kulturne i zabavne aktivnosti.
Zaželi – Radom za zajednicu i sebe	ESF	1.112.332,04 EUR	0,00	16.03.2018.g.-16.09.2020.g.	Nositelj	Uključene 74 žene u nepovoljnom položaju na tržište rada čime je smanjena nezaposlenost kroz prevenciju prerane institucionalizacije i poboljšanje kvalitete života krajnjih korisnika (300-tinjak) projekta.
OPGenije	ESF	197.672,90 EUR	0,00	5.9.2018.g.-4.9.2020.g.	Partner	Oснаžen i unaprijeđen potencijal dugotrajno nezaposlenih osoba s područja Brodsko-posavske, Sisačko-moslavačke i Požeško-slavonske županije s natprosječnom visokom stopom nezaposlenosti kroz obrazovanje i cjeloživotno učenje.
Lijepa naša Slavonija	Brodsko-posavska županija	5.308,91 EUR	0,00	1.9.2020.g.-31.12.2020.g.	Nositelj	Izrađen promo video svih općina s područja LAG obuhvata Promocijom se povećao broj posjetitelja.
Socijalno uključivanje 65+	ESF – Širenje mreže socijalnih usluga u zajednici – Faza 1.	199.084,21 EUR	0,00	1. 8. 2020.g. - 1. 8. 2022.g.	Partner	Potaknuta socijalna uključenost starijih osoba u dobi od navršanih 65 i više godina na području Općine Brodski Stupnik. Potaknuto pomirenje poslovnog i obiteljskog života obitelji starijih osoba.
Samo aktivno	ESF – ITU – Urbano područje Slavonski Brod	343.153,32 EUR	0,00	16.02.2021.g.-16. 08.2022.g.	Partner	Razvijen i unaprijeđen program za aktivno socijalno uključivanje te unaprjeđenje interkulturalnih aktivnosti, povećana socijalna uključenost i potaknuto aktivno sudjelovanje u društvu ranjivih skupina na području LAG-a Posavina koje pripada UPSB.,
Udruživanjem do jačanja kapaciteta poljoprivrednih proizvođača	LEADER – 19.3.2. Priprema i provedba projekata suradnje	73.384,71 EUR	0,00	03/2019.g.-12/2020.g.	Nositelj	Informirani i educirani poljoprivredni proizvođači te informirano stanovništvo LAG-a Posavina, LAG-a Zapadna Slavonija, LAG-a Slavonska Ravnica i LAG-a Zrinska gora – Turopolje Održano 13 informativnih radionica za poljoprivredne proizvođače – voćare i povrtlare – ukupno je sudjelovalo 194 osobe. 49 sudionika LAG-a Posavina, LAG-a Zapadna Slavonija i LAG-a Slavonska Ravnica sudjelovalo na studijskom putovanju na području LAG-a Zrinska gora – Turopolje 50 sudionika LAG-a Zrinska gora – Turopolje sudjelovalo na studijskom putovanju na području LAG-a Posavina, LAG-a Zapadna Slavonija i LAG-a Zrinska gora-Turopolje. Nabavljena oprema, ojačani kapaciteti i poboljšana konkurentnost poljoprivrednih proizvođača u sektoru voćarstva i povrtlarstva.

						Poljoprivredni proizvođači organizirani i povezani kroz osnovanu udruhu voćara i povrtlara – „Plodovi južne Slavonije“ koja ima sjedište u Brodskom Stupniku.
Okusi tradicije	LEADER – 19.3.2. Priprema i provedba projekata suradnje	73.517,43 EUR	0,00	01.02.2021.g.- 31.10.2022.g.	Partner	Izrađene kuharice Održane kulinarske radionice Izrađen promidžbeni materijal Organiziranja 2 studijska putovanja Praćenje projekta putem lokalnih medija Izrađen video-spot Izrađena eno-gastro karta Proveden fotografski tečaj Uspostavljena Spajalica – info-virtualni kratki lanac opskrbe Održana edukacija mladih o konceptu - „Od polja do stola“ Educirani lokalni proizvođači o važnosti udruživanja
Učimo od najboljih	Brodska posavska županija	5.308,91 EUR	0,00	/2022	Nositelj	Informirani poljoprivrednici vezano za udruživanje u proizvođačku organizaciju
Znanjem do promjene	ESF: OP Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020. Jačanje kapaciteta OCD-a za odgovaranje na potrebe lokalne zajednice	50.169,14 EUR	0,00	19.04.2022.g.– 19.04.2023.g.	Nositelj	10 predstavnika OCD-a educirano u području računovodstva neprofitnih organizacija civilnog društva te zakonodavnog okvira za: • 20 zaposlenika i/ili volontera ojačano i unaprijeđeno za neposredan rad u području zapošljavanja, socijalnog uključivanja i obrazovanja • na volonterski rad potaknuto 70 volontera • ojačani kapaciteti članova OCD-a (15) na potrebe lokalne zajednice, posebno u kriznim situacijama

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, iskorištenost sredstava, interna evidencija LAG-a

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a

3.1. Opis partnerstva

Jedno od temeljnih načela lokalnog razvoja je načelo partnerstva, suradnje javne, gospodarske i civilne interesne skupine, koji djeluje kao forum za dijalog i postizanje konsenzusa između različitih skupina dionika i ima savjetodavnu ulogu pri izradi i provedbi planskih dokumenata, pa tako i LRS-a. Provedba partnerskog odnosa među članovima LAG-a definirana je odredbama Statuta LAG-a i načelima LEADER pristupa. Osnovna svrha partnerstva je pružanje pomoći zainteresiranim dionicima kako bi zajednički osmislili, doprinijeli i proveli strategiju održivog razvoja, temeljenu na osobitostima područja.

Kod osnivanja LAG „Posavina“ je imao 11 članova, a nakon 12 godina postojanja ukupno ima 76 članova. U sastavu članstva LAG-a „Posavina“ zastupljene su sve interesne skupine. Redovni članovi LAG-a čine Skupštinu LAG-a „Posavina“, a koja broji 76 članova. Od navedenog broja članova Skupštine; 29 % predstavnika dolazi iz gospodarske interesne skupine, 30 % predstavnika dolazi iz civilne interesne skupine, a 17 % predstavnika dolazi iz javne interesne skupine. Od ukupnog broja članova Skupštine 29 % su žene te 11% mlade osobe.

Skupštinu, kao najviše tijelo LAG-a, čini 76 redovnih članova LAG-a „Posavina“, a u njenom sastavu zastupljene su sve interesne skupine, s tim da niti jedna interesna skupina ne prelazi 50%. Od ukupnog broja članova Skupštine 29% predstavnika je iz gospodarske interesne skupine, 30 % predstavnika je iz civilne interesne skupine a 17 % je predstavnika iz javne interesne skupine. Skupština LAG-a se, u pravilu, saziva dva puta godišnje i na njoj se prihvaćaju godišnja izvješća LAG-a (Izveštajna Skupština), donose se odluke vezane uz Plan rada i Financijski plan LAG-a (Programska Skupština), ali i odluke vezane uz sadržaj i provedbu Lokalne razvojne strategije. Od ukupnog broja članova Skupštine LAG-a 29% su žene, a u Skupštini ima 11% mladih osoba. Kako bi članovi LAG-a bolje upoznali područje na kojem žive, Skupština se u pravilu odvija na različitim lokacijama.

Upravni odbor (UO) je kolektivno i koordinativno tijelo LAG-a „Posavina“ koje organizira i obavlja tekuće poslove LAG-a između dvije sjednice Skupštine, te donosi odluke iz svoje nadležnosti. Isti je reprezentativan na način da se kod izbora članova vodi računa o teritorijalnoj zastupljenosti, ali i zastupljenosti članova svih interesnih skupina.

Upravni odbor, kao izvršno tijelo LAG-a, ima 9 članova, od čega je 33% predstavnika javne interesne skupine, te po 33,3% predstavnika civilne i gospodarske interesne skupine. U sastavu Upravnog odbora nalazi se 44,4% žena te dvije mlade osobe. Upravni odbor donosi odluke vezane uz rad LAG-a, ali je i tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječajima.

Tablica 20: Članovi LAG-a

Skupština LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁸
29	30	17	76	22	9

Izvor: LAG Posavina

⁸ osobe do uključujući 40. godina

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS

Skupština LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁹
29	30	17	76	22	9

Izvor: LAG Posavina

Tablica 22: Tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječaju

Upravni odbor LAG-a

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ¹⁰
3	3	3	9	4	2

Izvor: LAG Posavina

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

Utvrđivanje sadržaja i postupka izrade LRS: Na prvom sastanku Upravnog odbora (UO) LAG-a Posavina u 2022. godini koji je održan 26. siječnja, a kojem su prisustvovali Predsjednik LAG-a, članovi UO LAG-a, zaposlenici LAG-a te predstavnici svih JLS, članica LAG-a, predstavljen je plan izrade LRS LAG-a Posavina za period 2023.-2027. godine te dogovoren hodogram aktivnosti i teme koje će biti obrađene, određena je i metodologija izrade. Zaključak prisutnih bio je da treba animirati što veći broj dionika kako bi se postigla sektorska zastupljenost i što kvalitetnije odradili fokusi djelovanja kroz LRS. Posebno se razgovaralo o novitetima u provođenju poljoprivrednih politika s aspekta obnovljivih izvora energije na koju će se bazirati i nacionalna strategija, a sve u skladu s odrednicama Europske komisije. Također, nastavlja se s jačanjem primjene osnovnih LEADER načela i njihovom implementacijom u ruralna područja pri čemu se poseban naglasak stavio na postizanje dodane vrijednosti LEADER-a.

Analiza stanja i SWOT analiza: Tijekom veljače provedena je analiza stanja i prikupljene su informacije iz statističkih izvora kako bi se moglo pristupiti izradi uvodnog poglavlja koji sadrži osnovne informacije o području na kojem LAG djeluje te o stanju u svakom od pojedinih segmenata koji čine sastavni dio LRS. Pripremljena analiza stanja sa nacrtom SWOT analize, tijekom lipnja i srpnja, raspravljena je i detaljno razrađena sa predstavnicima gospodarskog, javnog i civilnog sektora na pojedinačnim radionicama. Također, na Skupštini LAG-a Posavina održanoj 29. lipnja 2022. godine provedena je radionica za pripremu LRS.

Definiranje razvojnih potreba, intervencija i vizije razvoja: Sastanci radne skupine koja se bavila definiranjem potreba područja, nacrtu intervencija i vizije razvoja LAG-a održani su u lipnju i srpnju 2022. godine s predstavnicima sve tri razvojne skupine s naglaskom na predstavnike gospodarskog sektora te predstavnike JLS. Članovi ovih radnih skupina predložili su, prema zadanom obrascu nadležnog upravljačkog tijela i iskustvu iz prethodnog

⁹ osobe do uključujući 40. godina

¹⁰ osobe do uključujući 40. godina

programskog razdoblja, prioritetne potrebe te intervencije i moguće aktivnosti za provođenje LRS LAG-a. Prema prijedlogu članova radne skupine, izrađen je nacrt ciljeva koji je poslan svim članovima radne skupine na komentare i eventualne izmjene. Intervencije, aktivnosti i mogućnosti potpora predstavljani su na sjednici članovima Upravnog odbora 22. svibnja 2022. godine, kada su i službeno usvojeni. 15. rujna 2022., u općini Podcrkavlje, održana je radionica sa pripadnicima gospodarskog sektora koji su, kroz konkretne prijedloge predložili proširenje mogućnosti kroz intervencije prilagođene potrebama sektora kojem pripadaju, a 23. studenog 2022. godine u općini Bebrina održana je radionica s pripadnicima civilnog sektora koji su također iznijeli niz konkretnih ideja vezanih za suradnju JLS-ova i organizacija civilnog društva.

Razrada ciljeva i pokazatelja te sustava monitoringa i evaluacije: Na radionici održanoj 28. veljače 2023. specificirani su ciljevi i njihova razrada kronološkim slijedom, kao i prateći okvir i zadaće koji se odnose na monitoring i evaluaciju. Definirane su aktivnosti intervencija za provođenje LRS LAG-a. Prema dobivenim povratnim informacijama izrađen je nacrt ciljeva koji je poslan svim članovima RS na komentare i daljnje prijedloge, budući su dobivene nove metodološke informacije od strane Upravljačkog tijela. Ciljevi i intervencije predstavljani su na radionici održanoj 22. svibnja 2023.god. kada su i službeno usvojeni od strane Upravnog odbora. Skupština LAG-a usvojila je završnu LRS na sjednici održanoj 20.09.2023. godine.

Baza projektnih ideja: Baza projekata odnosno projektnih ideja uspostavljena je prilikom izrade prve LRS LAG-a i tijekom provedbe se revidirala i dopunjavala. Na osnovi zaprimljenih projektnih ideja, radna skupina odredila je fokus djelovanja i odredila intervencije za kojima postoji realna potreba na terenu. Poziv za dostavu prijedloga u Bazu projekata stalno je otvoren na stranici LAG-a, kao i na stranicama općina osnivača LAG-a Posavina.

Tablica 16: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Upravni odbor LAG-a Posavina	9	Brodski Stupnik	26.01.2022.
Radna skupina – javni sektor	9	Čaglin	08.03.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Posavina za razdoblje 2023.-2027.	27	Stari Slatinik	09.06.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Posavina za razdoblje 2023.-2027.	32	Brodski Stupnik	20.06.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Posavina za razdoblje 2023.-2027.	6	Nova Kapela	04.07.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Posavina za razdoblje 2023.-2027.	15	Podcrkavlje	15.09.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Posavina za razdoblje 2023.-2027.	14	Bebrina	23.11.2022.
Radionica za izradu LRS LAG-a Posavina za razdoblje 2023.-2027.	30	Oriovac	28.02.2023.
Skupština LAG-a – Usvajanje LRS	48	Oriovac	20.09.2023.

Izvor: LAG Posavina

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

U svrhu izrade SWOT analize organizirane su konzultacije i radionice na kojima su svi sudionici bili upoznati s analizom stanja te su kroz iznošenje vlastitih mišljenja i sudjelovanja u raspravama o stanju gospodarstva, infrastrukture i razvoju društva uvelike doprinosili samom procesu izrade LRS, odnosno u fazi razumijevanja razvojnih potreba područja LAG-a. Na temelju navedenih kategorija pristupilo se izradi SWOT analize kako bi se još detaljnije dobio uvid u područja za koja se smatra da bi se, ulaganjem u ista, doprinijelo razvoju LAG-a. Temeljem SWOT analize utvrđene su snage, slabosti prilike i prijetnje za budući razvoj područja. Poseban naglasak je stavljen na ključne sektore za socioekonomski razvoj lokalne zajednice.

Tablica 17: SWOT analiza LAG-a

Snage	Slabosti
<p><u>Položaj/Kulturna i prirodna baština (razvojna resursna osnova):</u> Povoljan geostrateški položaj-blizina autoceste A3/E70 Bregana-Zagreb-Lipovac i blizina granice s BIH Veliki broj zaštićenih kulturno-povijesnih znamenitosti i arheoloških lokaliteta, sakralne i tradicijske arhitektonske baštine Zaštićena nematerijalna baština NATURA 2000 i područja zaštićene prirodne baštine Veliki dio površine LAG-a pod šumom Područje izrazite sezonalnosti kontinentalne klime bez velikih klimatskih razlika uz povoljne uvjete za razvoj energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije (sunce, biomasa)</p> <p><u>Infrastruktura:</u> Dobra povezanost LAG područja županijskim i lokalnim prometnicama Javna vodoopskrba u većini područja Elektro-energetska opskrba područja Ulaganja u gospodarenje otpadom Društvena infrastruktura u svim većim naseljima Postojanje mreže osnovnoškolskog obrazovanja</p> <p><u>Poduzetništvo:</u> Poslovne zone i poduzetnička infrastruktura Krajobrazna i geomorfološka raznolikost povoljna za razvoj poljoprivrede i turizma Veliki broj OPG-a Povoljni hidrografski uvjeti i velika područja jezera i ribnjaka (ribnjaci Jelas) Postojanje prvog difuznog hotela u RH (Ekoturizam i turizam u tradicijskim objektima umrežen u sustav zajedničke ponude-Stara Kapela)</p> <p><u>Demografija:</u> brojnost organizacija civilnog društva djelovanje LAG-a Posavina</p>	<p><u>Položaj/Kulturna i prirodna baština (razvojna resursna osnova):</u> Nedovoljno iskorišten geostrateški i prometni položaj područja Nedovoljno valorizirana i iskorištena kulturna i prirodna baština za razvoj područja, nedovoljna prepoznatljivost Depopulacija ugrožava očuvanje baštine, gubitak krajobraza Nedovoljna svijest lokalnog stanovništva o važnosti očuvanja krajobraza i biološke raznolikosti prirode Nedovoljna iskorištenost šumskog potencijala Slabo korištenje prirodnih resursa za energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije</p> <p><u>Infrastruktura:</u> Nedovoljna uređenost i funkcionalnost županijskih i lokalnih prometnica Loša IKT infrastruktura Nedostatak javnih usluga za stanovnike, posebno za osjetljive društvene skupine Manjak sportsko-rekreacijske te druge društvene infrastrukture u manjim naseljima Nedovoljna uređenost i opremljenost društvene infrastrukture Nepostojanje odgojno-obrazovne institucije za srednjoškolsko obrazovanje</p> <p><u>Poduzetništvo:</u> Slaba funkcionalnost poslovnih zona Nerazvijen zadružni sustav Nepovezanost poljoprivrede, turizma i drugih djelatnosti Niska dohodovnost OPG-a, visoka starosna dob nositelja gospodarstva OPG-a i mali broj članova OPG-a Male korištene površine PG-a Zastarjela mehanizacija i oprema PG-a Nerazvijenost diversificirane djelatnosti na OPG-u</p>

	<p>Nedovoljna iskorištenost potencijala slatkovodnog ribarstva Nedostatak smještajnih kapaciteta Nedostatna turistička infrastruktura te neprepoznatljivost turističke destinacije <u>Demografija:</u> Depopulacija čitavog područja LAG-a i starenje stanovništva Nedovoljna obrazovanost ukupnog stanovništva Nepostojanje učilišta i programa za cjeloživotno obrazovanje Slaba umreženost organizacija civilnog društva i nedovoljna informiranost o mogućnostima financiranja i provedbe projekata</p>
Prilike	Prijetnje
<p>Niži indeks razvijenosti područja Dostupnost sredstava iz EU i nacionalnih fondova povoljne kreditne linije iz financijskih instrumenata, zelena i digitalna tranzicija Jačanje promocije lokalno uzgojene hrane na nacionalnoj razini Trend porasta potražnje za selektivnim oblicima turizma i doživljaja lokalno uzgojene hrane Blizina važnih prometnica (auto-cesta, željeznica) Decentralizirani sustav lokalnog vođenja lokalnom zajednicom (CLLD) kroz umrežavanje i razvoj partnerstva</p>	<p>Nedovoljno brzo pokretanje procesa razvoja ruralnih sredina – sporost nadležne administracije s javno-pravnim ovlastima Provedbeni regulatorni okvir ESI fondova (OP-i) nije adekvatan za pravilnu provedbu kohezijske politike Neriješeni imovinsko pravni odnosi i zemljišne knjige Česte promjene zakonske regulative Centralizacija u regionalnim i nacionalnim središtima upravljanja Depopulacija i starenje stanovništva u ruralnim području, odlazak mladog i obrazovanog stanovništva Nedostatak koordinacije između programa i aktivnosti Neusklađenost obrazovnih programa s potrebama tržišta rada</p>

SWOT analiza je istaknula kako područje LAG-a Posavina ima velik razvojni potencijal daljnjem jačanju poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje lokalne hrane zasnovane na tradiciji područja što postaje sve veći trend kako u razvoju turizma tako i u brandiranju područja i države u cijelosti. Radi očuvane prirodne baštine i biološke te krajobrazne raznolikosti područje LAG-a ima velik potencijal u razvoju održive i ekološke poljoprivrede te poljoprivredne proizvodnje sa većom dodanom vrijednosti, što je velika prilika za mlado i obrazovnije stanovništvo, posebno radi zelene i digitalne tranzicije koje su razvojni prioritet EU u dugoročnom razdoblju. Blizina važnih prometnica (auto-cesta, željeznica) značajno doprinosi razvoju kontinentalnog ruralnog turizma, koji bilježi značajne poraste broja noćenja. Razvoj poljoprivrede osnova je za daljnji održivi razvoj područja, no potrebno joj je povećanje konkurentnosti, modernizacija i inovativnost, kao i suradnja, udruživanje te umrežavanje proizvođača i prerada. Jačanjem udruživanja kao i inovacijama moguće je postići konkurentnost na nacionalnom i međunarodnom tržištu. Isto tako, potrebno je povećanje dodane vrijednosti proizvoda, njihova finalizacija te jačanje prepoznatljivosti i plasmana, na širem tržištu ali i u sve zahtjevnijoj turističkoj potražnji koja želi lokalno, tradicionalno, autohtono i jedinstveno. Stoga je potrebno razvijati i kratke lance opskrbe. Potrebno je uložiti veće napore u valorizaciju i stvaranje novih proizvoda zasnovanih na velikoj tradicijskoj baštini područja kao i uložiti u promociju i proizvoda i područja u cjelini. Ulaganja u tradicionalne djelatnosti poljoprivredne proizvodnje

i prerade omogućiti će nova radna mjesta te jačati lokalnu zajednicu i time utjecati na smanjenje depopulacije.

Turizam se sve više razvija na području LAG-a no nedostaju smještajni kapaciteti, ponuda je međusobno nepovezana i nedostatan je razvoj kako sadržaja u turizmu tako i znanja i vještina za njegov kvalitetan razvoj. Tradicija područja, posebno etno-baština koju čuvaju organizacije civilnog društva, te njezina kulturno-povijesna baština, izvor su velikih razvojnih mogućnosti. Gastronomska ponuda područja ima velik utjecaj na turistički razvoj, stoga je važno nastaviti ulaganja u razvoj prepoznatljivih turističkih proizvoda te stvaranje jedinstvene turističke destinacije. Važno je nastaviti ulaganja u sportsko-rekreacijsku, prometnu i informacijsko-komunikacijsku infrastrukturu kao i u jačanje svijesti lokalne zajednice o širokim razvojnim mogućnostima koje pruža ruralni turizam na lokalno tržište proizvoda i usluga područja. No razvoj turističke infrastrukture istovremeno je i razvoj male ruralne lokalne infrastrukture koja značajno povećava kvalitetu života stanovnika a posebno je važna radi zadržavanja mladih na području LAG-a Posavina.

Područje LAG-a prostor je vrijedne prirodne baštine, stoga je potrebno posvetiti pažnju i ulagati u jačanje svijesti o zaštiti okoliša cijelog područja, kako radi poboljšanja života stanovnika tako i za razvoj ruralnog turizma. Prostor i atrakcije kao i postojeće i nove sadržaje potrebno je dodatno povezati tematskim stazama, vidikovcima, sportskim i edukacijskim te uslužnim sadržajima i dr. Potrebno je ulagati u daljnji razvoj i modernizaciju obrazovnih institucija kroz nabavu suvremene opreme te razvoj i razmjenu novih sadržaja, znanja i vještina; posebno je važno poticati aktivnosti koje doprinose razvoju partnerstva i suradnje među mladima i različitim generacijama. Ulaganje u osnovnu ruralnu komunalnu i društvenu infrastrukturu, kao i razvoj usluga korištenjem mogućnosti koje pruža zelena i digitalna tranzicija doprinosi se boljoj kvaliteti života stanovništva i smanjuje depopulacija. Obzirom na nepostojanje infrastrukture niti sadržaja za cjeloživotno obrazovanje, na području LAG-a Posavina iznimno je važno ulagati u jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, edukacija, usavršavanje, prijenos primjera dobre prakse, suradnju te partnerstvo, a što je ključno za daljnji održiv razvoj lokalne zajednice.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba područja LAG-a

Prikaz ključnih razvojnih potreba, opis općih i posebnih ciljeva te slijednih intervencija na području LAG-a temelji se na rezultatima radionica za izradu LRS, konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima, provedenoj anketi i sastancima kao i radionicama LAG-a sa Ministarstvom poljoprivrede i APPRRR-om. Prilikom izrade LRS LAG Posavina se koncentrirao na one razvojne ključne potrebe (u daljnjem tekstu oznaka: P) čijem rješavanju može izravno i mjerljivo doprinijeti u okviru programskih mogućnosti u razdoblju 2023.-2027.

P1: Razvoj konkurentnog, održivog i prepoznatljivog ruralnog turizma

Područje LAG-a Posavina radi očuvane kulturne i prirodne baštine, posebno tradicijske arhitekture i krajolika te svojih običaja i tradicije ima velik razvojni potencijal za ruralni turizam. Na području je već dugi niz godina aktivna prva umrežena ponuda ruralnog turizma zasnovana na tradicijskoj baštini područja (eko-etno selo Stara Kapela) što je dalo primjer i drugim dionicima za mogućnosti koje ruralni turizam pruža. On predstavlja veliku mogućnost za razvoj prepoznatljivosti područja kao jedinstvene turističke destinacije te omogućuje razvoj umrežene ponude proizvoda i usluga, posebno pruža velike mogućnosti za razvoj održive i prepoznatljive poljoprivrede putem kratkih lanaca opskrbe. Bogata tradicijska kultura,

kvalitetna hrana i vina potencijal su koji može zadržati mlade ljude u ruralnim područjima i povećati vrijednost proizvedenog na PG-ovima kroz plasman u turizmu. Boravak na području LAG-a Posavina turistima omogućuje odmor u mirnom okruženju i čistom okolišu, ali i pregršt aktivnosti u prirodi. Mala obiteljska poljoprivredna gospodarstva pružaju velik potencijal za razvoj ruralnog turizma zbog čega sve veći broj njih proširuje svoju primarnu djelatnost i upotpunjuje je turističkom ponudom. Na području LAG-a Posavina ruralni turizam nedovoljno je razvijen, stoga se ovim ulaganjima PG-ima i drugim dionicima pruža potpora stvaranju konkurentne prednosti njihove destinacije temeljene na autentičnosti i u skladu s trendovima potražnje na turističkom tržištu.

P2: Razvoj konkurentne, održive i prepoznatljive poljoprivrede na području LAG-a

Poljoprivreda na području LAG-a je tradicionalna djelatnost no ima velik razvojni potencijal, posebno u dodanoj vrijednosti te u zelenoj i digitalnoj tranziciji, odnosno modernizaciji proizvodnje. Lokalna tradicija i način života izvor su brojnih mogućnosti za razvoj autohtonih i prepoznatljivih prehrambenih proizvoda, što doprinosi jačanju opće prepoznatljivosti područja. U situaciji nedovoljne opće zaposlenosti i niže razine obrazovanja, posebno onih iz osjetljivih skupina društva (mladi, žene i sl.), poljoprivredni proizvođači imaju veliku ulogu u zapošljavanju lokalnog stanovništva i osiguravanju budućnosti ovog ruralnog područja. Iako lokalni proizvođači posjeduju tehnološko znanje i mogu, primarnom proizvodnjom, biti konkurentni i na nacionalnom i na stranim tržištima, njihov glavni problem je nedostatak praćenja novih trendova u razvoju poljoprivrede, neorganiziranost zbog koje postižu niže otkupne cijene svojih proizvoda, a također i nedostatak skladišnih kapaciteta koji osiromašuju ponudu i smanjuju otkupnu vrijednost proizvedenih kultura. Također, postoji tendencija prerade, te konzumacije i prodaje na mikro tržištu za što je potrebno organizirati kratke lance opskrbe i inovativne distributivne kanale kao i promociju proizvoda.

P3: Poboljšanje kvalitete života i jačanje identiteta područja LAG-a

Društvena i komunalna infrastruktura i dalje su ključna razvojna potreba, posebno u manjim naseljima. Izraženom depopulacijom područja, smanjio se i broj te dostupnost usluga lokalnom stanovništvu. Društvena infrastruktura, kao i mala komunalna infrastruktura, posebno ona vezana za zaštitu okoliša, mobilnost, komunikaciju, sport i rekreaciju neophodna je kako za povećanje kvalitete života stanovnika tako i za razvoj turizma. Valorizacija, očuvanje, interpretacija, održivo korištenje i promocija kulturno-povijesne i prirodne baštine ključan je preduvjet za povećanje kvalitete života stanovnika te jačanje identiteta područja LAG-a Posavina. Suradnja i partnerstvo ključnih razvojnih dionika za opći društveni razvoj, predstavnika javnog i civilnog sektora, jedan je od vitalnijih pozitivnih čimbenika kvalitetnog razvoja i poboljšanja kvalitete života lokalnog stanovništva. Jačanje kapaciteta, međugeneracijska solidarnost i društvena inkluzija preduvjet su za prosperitet lokalne zajednice. Volontersko djelovanje i uključivanje svih aktivnih dionika društva u zajedničke projekte ima višestruko značenje i donosi različite koristi za lokalnu zajednicu i očuvanje njezina identiteta (promocija područja, transparentnost ulaganja, jačanje kapaciteta Udruga, samoodrživost projekata i dr.).

Tablica 18: Potrebe područja LAG-a

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS-a kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS-a kojim se ispunjava potreba
P1: Razvoj konkurentnog, održivog i	Razvoj održivog ruralnog turizma, posebno zelenog i kreativnog, unapređenje postojećih i novih aktivnosti u turizmu uz očuvanje	OC: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice	SC1: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva

prepoznatljivog ruralnog turizma	tradicijskih značajki, prirodne i kulturne baštine te jačanje zajedničkog identiteta područja, suradnje i partnerstva.		
P2: Razvoj konkurentne, održive i prepoznatljive poljoprivrede na području LAG-a	Ulaganja u znanje i opremu, modernizaciju proizvodnih procesa, proširenje poljoprivredne proizvodnje i prerade, ulaganja za održivo korištenje resursa te za očuvanje okoliša, jačanje zajedničkog identiteta područja, suradnje i partnerstva.		
P3: Pобољшanje kvalitete života i jačanje identiteta područja LAG-a	Ulaganja u zaštitu okoliša, održivo korištenje kulturne i prirodne baštine te malu infrastrukturu s organiziranjem osnovnih usluga za stanovništvo, posebno za rad organizacija civilnog društva uz povezivanje s općim potrebama za društvenu inkluziju i poboljšanje kvalitete življenja stanovništva kao i doživljaj posjetitelja.	OC1: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice	SC2: Povećanje kvalitete života i prepoznatljivosti područja

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice	Općim ciljem želi se doprinijeti zajedništvu i razvoju identiteta područja jačanjem ključnih gospodarskih aktivnosti (poljoprivreda, turizam) i razvojem lokalne infrastrukture te ljudskih kapaciteta područja	SC1: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva	Ovim ciljem postići će se jačanje razvoja poduzetništva u ključnim gospodarskim granama, poljoprivredi i turizmu, posebno onim koji doprinose dodanoj vrijednosti područja, diverzifikaciji proizvoda i usluga te doprinose razvoju identiteta područja i njegovoj prepoznatljivosti
		SC2: Povećanje kvalitete života i prepoznatljivosti područja	Ovim ciljem postići će se kohezija lokalne zajednice te jačanje povezanosti čitavog područja, poboljšanje dostupnosti usluga i razvoj društvenih inovacija radi jačanja ruralnih zajednica, dobrobiti svih stanovnika i posjetitelja, te razvoj identiteta zajednice u cjelini

OC: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice

Općim ciljem LAG Posavina želi, na mjerljiv način, doprinijeti *Dugoročnoj viziji za ruralna područja* kao krovnoj horizontalnoj politici za razvoj ruralnih područja Europske unije, kao i doprinijeti cilju 5 Kohezijske politike EU: „*Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa*“ te trećem općem cilju Zajedničke poljoprivredne politike EU: „*Jačanje socioekonomske strukture ruralnih područja*“. LAG će, doprinosom ovom općem cilju, posebno doprinijeti socioekonomskom razvoju svog područja te doprinijeti osnaživanju i jačanju otpornosti lokalne ruralne zajednice razvojem poduzetništva u ključnim razvojnim sektorima te jačanjem društvene i komunalne infrastrukture uz očuvanje okoliša, razvojnih resursa i sektorske te međusektorske suradnje usmjereno jačanju unutarnjeg integriteta i identiteta područja u cjelini.

SC1: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva

Područje LAG-a Posavina ima dugu tradiciju poljoprivrede i proizvodnje hrane. Ruralni turizam i njime povezane djelatnosti, sve se više razvijaju kao dodatna ali i osnovna djelatnost razvojnih dionika. No izražena depopulacija područja, odlazak mladih, sve više ugrožava opstanak i daljnji razvoj ovih ključnih djelatnosti. Ovim ciljem LAG želi postići jačanje ekonomskih aktivnosti u području poljoprivrede i turizma s ciljem suradnje i partnerstva kao i razvoja novih proizvoda i usluga. Ovaj cilj usmjeren je na ekonomsku koheziju, modernizaciju, diverzifikaciju, povećanje dodane vrijednosti te razvoj identiteta područja, njegove promocije te prepoznatljivosti jačanjem poduzetništva i stvaranjem novih te konkurentnih i inovativnih proizvoda i usluga područja.

SC2: Povećanje kvalitete života i prepoznatljivosti područja

Razvojem društvene i komunalne infrastrukture te suradnje razvojnih dionika LAG, ovim ciljem, želi postići jačanje kapaciteta i sinergije, povećanje dostupnosti usluga, razvoj društvenih inovacija i partnerstva, posebno javnog i civilnog sektora, jačati društvenu uključenost svih segmenata društva, posebno osjetljivih skupina (djeca, mladi, žene, osobe treće životne dobi i dr.). LAG ovim ciljem želi, uz očuvanje okoliša i baštine, postići očuvanje lokalnog identiteta i tradicije zajednice. Ovim ciljem LAG želi postići jačanje vidljivosti područja te njegovu promociju kao inkluzivne i prepoznatljive lokalne zajednice kvalitetnog življenja i jedinstvenog identiteta.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice	SC1: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva	P1: Razvoj konkurentnog, održivog i prepoznatljivog ruralnog turizma	INT 1.1. Razvoj ruralnog turizma
		P2: Razvoj konkurentne, održive i prepoznatljive poljoprivrede na području LAG-a	INT 1.2. Razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane
	SC2: Povećanje kvalitete života i prepoznatljivosti područja	P3: Poboljšanje kvalitete života i jačanje identiteta područja LAG-a	INT 2.1. Razvoj integracije i identiteta lokalne zajednice

Zajedničke značajke za sve intervencije LAG-a u okviru LRS

Najviša ukupna vrijednost projekta (ili operacije) kojem će se pružiti potpora je do 300.000,00 EUR (bez PDV-a) dok je najviši iznos potpore po projektu koju LAG može dodijeliti do 200.000,00 EUR.

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe intervencija LAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti LEADER-a** i to:

- povećanju/jaćanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a koju LAG planira postići očitovat će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina. Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijeli LRS i provedbu LEADER-a u cjelini. Svrha LRS je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata. Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini ako operacija rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje LAG-a). Važno je istaknuti kako je doprinos inovativnim i pametnim rješenjima u selima ujedno i jedan od kriterija doprinosa provedbi koncepta Pametnih sela.

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektima partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput:
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući nalaženje novih rješenja razvoja društvenog poduzetništva i partnerstva
 - inovativnih pristupa i modernih ekoloških praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije)
 - novih metoda i pristup prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, informatičkih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma (selektivni oblici, interpretacija baštine i sl.)
 - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine uključivanja osjetljivih skupina društva
 - tehnoloških i netehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe intervencija LRS smatraju se gospodarska udruženja (zadruga, klasteri i dr.), organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba

zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu.

Partnerskim projektom smatra se projekt u kojem više korisnika (projektnih promotora) sudjeluje u provedbi projekta (operacije) u jednoj intervenciji LAG-a. Pri tomu, prije podnošenja Zahtjeva za potporu, projektni partneri moraju imati sklopljen Sporazum o međusobnoj suradnji kojim se ujedno definira glavni partner (nositelj projekta) te u kojem su jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće projektnih partnera. Također, svi korisnici (projektni partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za intervenciju LAG-a za koju prijavljuju zajednički projekt (zajedničku operaciju).

Projekt odnosno operacija ima **Zajednički interes**, provodi li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroja pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe intervencija LAG-a su:

- biti usklađen sa ciljevima iz LRS
- biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115
- provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu
- ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a)
- biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo
- biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacija) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRS su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći:

- imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
- imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
- ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na LAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Važno je istaknuti kako se Intervencija LEADER u okviru SP ZPP-a prvenstveno provodi na temelju članka 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115 pod nazivom “Suradnja“, uključujući i članke 73., 74. te 75. navedene Uredbe.

Sukladno članku 77. stavku 3. Uredbe (EU) br. 2021/2115, intenzitet potpore u LAG intervenciji može iznositi **najviše 100%** prihvatljivih troškova projekta odnosno mogu se pokriti svi troškovi povezani s projektom.

U slučaju kada LAG intervencija uključuje ulaganja u skladu s člankom 73. Uredbe (EU) 2021/2115, intenzitet potpore može iznositi **najviše 65%** prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može povećati u sljedećim slučajevima:

- a) **najviše 80%** kada je korisnik mladi poljoprivrednik¹¹
 b) **najviše 85%** za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava¹²
 c) **najviše 100%** za neproaktivna ulaganja¹³ i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima¹⁴.

Tablica 19: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativni visina proračuna projekta suradnje u odnosu na ukupan iznos alokacije koju će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027.
Transnacionalni	Prerada poljoprivrednih proizvoda zasnovanih na tradiciji te povezivanje istih sa turizmom	Stjecanje znanja i vještina, prijenos dobre prakse	2,7%

Napomena: Sve navedeno u okviru intervencija podložno je dodatnim izmjenama i dopunama tijekom provedbe LRS sukladno konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima te dodatnim uputama/smjernicama nadležnog Upravljačkog i Provedbenog tijela.

¹¹ **Mladi poljoprivrednik** je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina (do navršene 41 god.) u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće vještine i znanje o poljoprivredi te po prvi puta uspostavlja poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od 10.000 EUR do 100.000 EUR na kojem ima status nositelja/odgovorne osobe ili je status nositelja/odgovorne osobe po prvi put stekla unutar 5 (pet) godina do dana podnošenja zahtjeva za potporu, a u slučaju trgovačkog društva je i odgovorna osoba isključivo ukoliko je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva.

¹² **Malo poljoprivredno gospodarstvo** je poljoprivredno gospodarstvo koje ima ekonomsku veličinu poljoprivrednog gospodarstva (EVPG) od 3.000 do 15.000 EUR-a SO.

¹³ **Neproaktivna ulaganja** su ona ulaganja koja ne dovode do značajnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti korisnika odnosno koja ne ostvaruju značajan dohodak, prihod ili dobit, ali pri tome imaju pozitivan utjecaj na primjerice: socijalnu uključenost, pomoć ranjivim skupinama, edukaciju, prijenos znanja i vještina, jačanje teritorijalnog identiteta, očuvanje baštine, okoliš i klimu i sl.

¹⁴ Pod **temeljnom uslugom i infrastrukturom u ruralnim područjima** podrazumijeva se ulaganje koje kumulativno ispunjava sljedeće: podiže kvalitetu života u ruralnim područjima (kulturno-društvenu i/ili obrazovno-odgojnu i/ili sportsko-rekreativnu i/ili rekreacijsku i/ili turističku i/ili komunalnu i/ili zdravstvenu i/ili javnih usluga itd.), namijenjeno je javnoj upotrebi/korištenju, mora biti javno dostupno različitim pojedincima i interesnim skupinama, ne smije biti profitnog karaktera (operativni prihodi ne smiju biti veći od operativnih troškova), provodi se u naselju s najviše 25.000 stanovnika.

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	INT 1.1. Razvoj ruralnog turizma
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a
<p>Kratki opis intervencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS 	<p>Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize.</p> <p>Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju razvojne potrebe područja LAG-a koja se odnosi na razvoj konkurentnog, održivog i prepoznatljivog ruralnog turizma (P1). Ona, istovremeno i integrirajuće, doprinosi i razvoju poljoprivrede jer, između ostalog, pruža lokalno tržište za prehrambene proizvode a također doprinosi i povećanju kvalitete života lokalnih stanovnika kao i jačanju prepoznatljivosti područja. Intervencija doprinosi razvoju ruralnog, održivog i inovativnog turizma koji je izravno povezan sa očuvanjem i održivim korištenjem prirodne i kulturne baštine kao razvojnih resursa. Posebno je velika tradicijska baština područja, arhitektonska i običajna, velik potencijal razvoja turizma. Razvojem turizma izravno se doprinosi tržištu lokalnih poljoprivrednih proizvoda i hrane i omogućuje umrežavanje poljoprivrednih proizvođača i prerađivača u kratke lance opskrbe. Razvoj turizma izravno doprinosi očuvanju i održivom korištenju prirodne i kulturne baštine te doprinosi razvoju lokalne društvene i komunalne infrastrukture. Turizam predstavlja i jedan od temelja za razvoj diverzifikacije djelatnosti u području, posebno na poljoprivrednim gospodarstvima i omogućuje njihovu konkurentnost i održivost. Ovom intervencijom se želi pružiti i potpora jačanju suradnje i umrežavanja lokalnih dionika u turizmu i s njim povezanim djelatnostima, čime se izravno doprinosi jačanju razvoja poduzetništva u području LAG-a.</p> <p>Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se pružiti potpora u okviru ove intervencije razvojnim potrebama LAG-a bit će navedena u natječaju LAG-a.</p> <p>Fokus intervencije usmjeren je na razvoj smještajnih kapaciteta, razvoju turističkih sadržaja i ponude (npr. sjenice, staze, kušaonice, sprave za vježbanje, oprema za lov i ribolov, čamci i <i>quad</i>-ovi te druga prometna sredstva za sport i rekreaciju i dr.), podizanje konkurentnosti i energetske učinkovitosti te otpornosti na klimatske promjene, unaprjeđenje zaštite okoliša, održivo korištenje kulturne i prirodne baštine, očuvanje tradicije i dr. Intervencija je usmjerena i na jačanje kapaciteta, marketinga i promocije turističke ponude, posebno one koja je umrežena, zasnovana na suradnji i partnerstvu te doprinosi razvoju turističke destinacije područja LAG-a u cjelini.</p> <p>Intervencijom će se pružiti potpora provedbi zelene i digitalne tranzicije lokalnih razvojnih dionika, s naglaskom na dionike u turizmu u području zaštićene prirodne baštine. Također, ova intervencija omogućit će razvoj pristupa i rješenja te inovativne aktivnosti kojima je svrha jačanje poduzetničke kulture, doprinos razvoju poduzetničkih ideja i otvaranje novih radnih mjesta u turizmu.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 1 LRS: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva jer omogućuje potporu ulaganjima u jačanje konkurentnosti i održivosti lokalnog turizma, uz očuvanje tradicije i okoliša. Potporom razvoju diverzifikacije djelatnosti vezano uz razvoj turizma, izravno se doprinosi jačanju poduzetništva na području omogućuje razvoj identiteta područja te povećanje dodane vrijednosti LEADER-a.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju (OC) LRS: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice posebno ogleđa u činjenici pružanja izravne potpore</p>

	<p>poduzetničkim inicijativama u turizmu kao jednoj od ključnih gospodarskih grana koja omogućuje razvoj gospodarske konkurentnosti, jačanje kapaciteta i suradnju u svrhu razvoja zajedništva i identiteta područja LAG-a.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC/SO¹⁵) 8 ZPP-a: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja (uključujući i R.37): R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 6 ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća) R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 6 projekata (operacije) kojima se doprinosi Pametnim selima</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja • lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika. koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima • rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz ranije navedeno, očituje se i u potpori mikro poduzetnicima, kao i poduzetnicima u razvoju društvenog poduzetništva, projektima koji uključuju investicije i jačanje kapaciteta dionika te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe privatnog prava, uključujući i PG-ove upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu ¹⁶ . Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;

¹⁵ SO – *Specific objective*. To je dodatna oznaka specifičnog cilja koja se pojavljuje u nadređenom regulatornom okviru za provedbu LRS. Unesen je radi lakšeg praćenja korelacije sa regulatornim okvirom uklj. SP ZPP.

¹⁶ Napomena: U trenutku donošenja ove LRS relevantni upisnici su naziva: Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i/ili dr.

	<ul style="list-style-type: none"> - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj smještajnih kapaciteta, različitih oblika turističkih proizvoda i ponude, razvoj zaštite okoliša u turizmu i održivog korištenja baštine, uvođenje obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitost, razvoj društvenog poduzetništva i dr.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnju nove građevine i/ili rekonstrukciju i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine; nabava opreme; marketinške aktivnosti; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira, prioritarno, su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Radno iskustvo u turizmu (prednost imaju korisnici koji duže posluju) - Radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta ili čijom se provedbom zadržavaju postojeća radna mjesta) - Vrsta ulaganja (prednost imaju projekti građenja i/ili opremanja građevine) - Raznovrsnost turističke ponude (prednost imaju turistički dionici koji pružaju više različitih turističkih usluga), - Doprinos razvoju ruralnog turizma (prednost imaju turistički dionici koji u svom poslovanju nude vlastite i/ili druge lokalne proizvode) - Dodana vrijednost u djelatnostima (prednost imaju projekti kojima se kreira ponuda/proizvodi koji se zasnivaju na tradicijskim vrijednostima područja i/ili lokalnim resursima) - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju u turizmu) - Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u obnovljive izvore energije) - Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) <p>Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% prihvatljivih troškova projekta. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	6
2.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	6

Naziv i kod intervencije	INT 1.2.: Razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	<p>Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize.</p> <p>Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju razvojne potrebe područja koja se odnosi na razvoj konkurentne, održive i prepoznatljive poljoprivrede na području LAG-a (P2) te je, ujedno, povezana s daljnjim razvojem lokalne ponude u turizmu uz očuvanje i održivo korištenje okoliša. Također, ova intervencija doprinijet će diversifikaciji djelatnosti na području kao i stvaranju novih proizvoda i usluga te time doprinijeti i razvoju kvalitete života stanovnika i razvoju identiteta područja. Putem ove intervencije pružit će se potpora jačanju suradnje i umrežavanja lokalnih dionika u poljoprivredi i poveznim djelatnostima proizvodnje hrane. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a.</p> <p>Fokus intervencije je na jačanju primarne poljoprivrede pretežno malih poljoprivrednih gospodarstava, modernizaciji poljoprivredne mehanizacije i opreme, uvođenju modernih i učinkovitih digitalnih resursa za bolju učinkovitost distribucijskih kanala te trženja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, razvoj kratkih opskrbnih lanaca, lokalnu prodaju, unaprjeđenje prerade poljoprivrednih proizvoda s ciljem stvaranja inovativne ponude koja se zasniva na tradicijskim vrijednostima i lokalnoj resursnoj osnovi. Isto tako, intervencijom će se omogućiti jačanje kapaciteta, prvenstveno malih, poljoprivrednika i prerađivača poljoprivrednih proizvoda u stjecanju novih znanja i vještina, uvođenju novih tehnologija, digitalizacije, prilagodbe zahtjevima tržišta i dr.). Intervencijom će se pružiti potpora provedbi zelene tranzicije malih poljoprivrednih proizvođača i prerađivača koja će omogućiti jačanje otpornosti na klimatske promjene (obnovljivi izvori energije, poboljšanje tala, bioraznolikosti i dr.). Intervencijom će se pružiti potpora proizvodnim i neproizvodnim aktivnostima na poljoprivrednim gospodarstvima. Također, ova intervencija omogućit će razvoj pristupa i rješenja te inovativnih aktivnosti kojima je svrha jačanje poduzetništva i otvaranje novih radnih mjesta u poljoprivredi i preradi poljoprivrednih proizvoda te razvoj suradnje i partnerstva.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. uključujući i članak 74. Uredbe (EU) br. 2021/2115</p> <p>Intervencija izravno doprinosi Specifičnom cilju (SC) 1 LRS: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva jer omogućuje stvaranje okvira za potporu prvenstveno ulaganjima u povećanje konkurentnosti i održivosti</p>

poljoprivrede i prerade kao i njezino povezivanje s lokalnim tržištem turizma putem razvoja lokalne opskrbe. Ujedno, pružanjem potpore jačanju poljoprivredne proizvodnje i prerade zasnovane na lokalnim tradicijskim vrijednostima omogućuje razvoj prepoznatljivosti i identiteta područja te povećanje dodane vrijednosti LEADER-a.

Intervencija doprinosi **Općem cilju (OC) LRS: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice** što se posebno ogleda u činjenici izravne potpore poduzetničkim inicijativama poljoprivredi i proizvodnji hrane, u njihovoj zelenoj i digitalnoj tranziciji te u jačanju znanja i vještina u svrhu jačanja zajedništva i razvoja identiteta područja LAG-a.

Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima (SC/SO) ZPP-a:

SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju putem sljedećih pokazatelja:

R.3 Digitalizacija poljoprivrede min. 8 PG-ova koji primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a

R.9 Modernizacija min. 8 PG-ova koji primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa

SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem pokazatelja (uključujući i R.37):

R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 2 ruralna poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća)

R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 10 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:

- socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja
- lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima
- rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti

Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu je objedinjenje primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda. Razlika je i u vrijednosti ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva (potpora PG-ovima ispod 3.000 Eur EVPG) te u potpori projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.

Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu ¹⁷ . Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekata i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata	<p>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, doradu, preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda i dr.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnju nove građevine i/ili rekonstrukciju i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine; nabava opreme; marketinške aktivnosti; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija odabira prioritetno, su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Veličina PG-a (prednost imaju PG-ovi sa EVPG iznad 3000 Eur) – Radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta) – Dužina poslovanja (prednost imaju projekti nositelja sa dužim trajanjem poslovanja) – Vrsta ulaganja (prednost imaju projekti ulaganja u građenje i/ili nabavu opreme) – Dodana vrijednost u primarnoj poljoprivredi (prednost imaju projekti koji moderniziraju primarnu polj. proizvodnju zasnovanu na tradiciji područja i/ili lokalnim resursima i doprinose zaštiti okoliša i/ili očuvanju biološke raznolikosti) – Dodana vrijednost u preradi (prednost imaju projekti kojima se kreiraju proizvodi koji se zasnivaju na tradicijskim vrijednostima područja i/ili lokalnim resursima) – Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju) – Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čija ulaganja doprinose energetske učinkovitosti i/ili uvođenju obnovljivih izvora energije i/ili zaštiti okoliša i/ili ublažavanju klimatskih promjena) – Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju)

¹⁷ Napomena: U trenutku donošenja ove LRS relevantni upisnici su naziva: Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i/ili dr.

	Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a može se povećati u sljedećim slučajevima: <ul style="list-style-type: none"> – najviše 80% prihvatljivih troškova projekta kada je korisnik mladi poljoprivrednik, – najviše 85% prihvatljivih troškova projekta za ulaganja malih PG-ova Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	8
1.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	8
2.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2
3.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10

Naziv i kod intervencije	INT 2.1. Razvoj integracije i identiteta lokalne zajednice
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju	Intervencija je pripremljena sukladno potrebama područja LAG-a definiranim tijekom izrade SWOT analize. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja LAG-a koja se odnosi koja se odnosi na poboljšanje kvalitete života i jačanje identiteta područja LAG-a (P3) te na razvoj međusektorske i međugeneracijske suradnje, umrežavanja i partnerstva, razvoj civilnog društva čime izravno doprinosi jačanju očuvanja identiteta područja. Intervencijom se utječe na opći socioekonomski razvoj područja LAG-a. Intervencijom se izravno omogućuje razvoj lokalne društvene i komunalne infrastrukture i usluga kao i međusobno umrežavanje i suradnja razvojnih dionika s ciljem razvoja prepoznatljivosti i identiteta lokalne zajednice. Intervencijom se utječe na smanjenje depopulacije, zadržavaju mladi te omogućuje društvena inkluzija. Izgradnjom i razvojem infrastrukture na području te jačanje suradnje sektorskih i međusektorskih razvojnih dionika, posebno iz javnog i civilnog sektora, utječe se i na razvoj poljoprivrede i turizma, ali na sve druge gospodarske djelatnosti područja.

razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije
- ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS

Daljnijim razvojem društvene i komunalne ruralne infrastrukture omogućuje se očuvanje tradicije i načina života, očuvanje kulturne i prirodne baštine te jačanje zaštite okoliša. Razvoj male ruralne infrastrukture preduvjet je za razvoj turizma i stvaranje turističke destinacije. Razvoj civilnog društva, društvenih inovacija, implementacija zelenih i digitalnih tehnologija te jačanje i umrežavanje ljudskih resursa, međusektorski i međugeneracijski, preduvjet su za daljnji razvoj zajednice kao i za ugodan boravak i privlačenje posjetitelja. Intervencijom se pruža i potpora jačanju kapaciteta dionika, razmjeni znanja i vještina, prijenosu primjera dobre prakse, očuvanju vrijedne i raznolike tradicijske, kulturno-povijesne i prirodne baštine, zaštite okoliša te aktivnostima usmjerenim na društvenu inkluziju osjetljivih skupina. Intervencijom se pruža potpora održivom korištenju i revitalizaciji ruralne infrastrukture te primjeni inovativnih metoda i pametnih rješenja u lokalnoj zajednici u svrhu jačanja njezine prepoznatljivosti. Intervencijom se pruža potpora i razvoju aktivnosti marketinga i promocije područja kako bi se jačala njegova prepoznatljivost, zajedništvo i stvorio brand destinacije. Detaljna obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove intervencije, pružiti potpora razvojnim potrebama LAG-a bit će na navedena u natječaju LAG-a.

Fokus intervencije usmjeren je na izgradnju i razvoj male društvene i komunalne infrastrukture (posebno one koja je u vlasništvu ili ju koriste organizacije civilnog društva) te usluga za ukupnu zajednicu uz očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine uz aktivaciju i integraciju lokalnih razvojnih resursa. Intervencijom će se pružiti potpora u zelenoj i digitalnoj tranziciji. Omogućiti će se inovativna i pametna rješenja u selima kojima je svrha održivost ruralne infrastrukture i povećanje zaštite okoliša te povećanje kvalitete života stanovnika područja kao i doživljaja posjetitelja. Posebna pažnja posvetiti će se potrebama osjetljivih društvenih skupina, s naglaskom na razvoj cjeloživotnog učenja. Intervencija je usmjerena i na jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva posebno kroz razvoj inovativnih društvenih aktivnosti te jačanja svijesti, znanja i vještina o zaštiti okoliša, prirode i kulturne baštine. Intervencija je usmjerena i na razvoj partnerstva predstavnika javne i civilne interesne skupine (sektora). Intervencija je usmjerena i na razvoj brandiranja, vidljivosti i promocije područja kao jedinstvene destinacije putem različitih aktivnosti za stanovnike i posjetitelje područja.

Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.

Intervencija izravno doprinosi **Specifičnom cilju (SC) 2 LRS: Povećanje kvalitete života i prepoznatljivosti područja** budući omogućuje potporu ulaganjima u razvoj infrastrukture i usluga dostupnih ukupnom stanovništvu i posjetiteljima izravno povezanih s jačanjem civilnog društva te međusektorske i međugeneracijske suradnje čime se izravno postiže kohezija lokalne zajednice i dodana vrijednost LEADER-a.

Intervencija doprinosi **Općem cilju (OC) LRS: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice** budući razvoj društvene i komunalne infrastrukture uz očuvanje okoliša i baštine te zelenu i digitalnu tranziciju uz razvoj ljudskih kapaciteta izravno doprinosi povećanju kvalitete života i integraciji lokalne zajednice.

Intervencija izravno i značajno doprinosi specifičnom cilju (SC/SO) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja:

	<p>R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 10 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima</p> <p>R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe putem ruralnog stanovništva, min. 3.000 stanovnika ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a</p> <p>R.42 Promicanje socijalne uključenosti putem broja min. 30 osoba obuhvaćenih projektima za koje je dodijeljena potpora</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno u uvodnom dijelu. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika i/ili aktivnosti produblivanja solidarnosti, empatije prema ranjivim skupinama, jačanje kohezije zajednice (inkluzija) i/ili jačanje kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i/ili očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja i/ili na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja • lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima. • rezultatima i učincima politike putem partnerskih projekata i/ili putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) i/ili aktivnosti potpore izvrsnosti i/ili jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika i/ili jačanja volontiranja. <p>Različitoost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, osim gore navedenoga, očituje se i u potpori povećanju kvalitete života stanovnika ulaganjima u malu infrastrukturu sukladno specifičnim potrebama područja, umrežavanju i suradnji te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog prava i/ili pravne osobe privatnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u LAG natječaju.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – imati sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; – imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; – ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u LAG natječaju.</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na izgradnju i razvoj društvene i komunalne infrastrukture, valorizaciju, očuvanje i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine, energetske učinkovitost, manifestacije, društvenu inkluziju,</p>

	razmjenu znanja i vještina i dr. u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika, razvoja identiteta i vidljivosti te promocije područja. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su: građenje (izgradnju nove građevine i/ili rekonstrukciju i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine; nabavu opreme; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija odabira, prioritetno, su: <ul style="list-style-type: none"> - Tip ulaganja (prednost imaju projekti kojima se ulaže u građenje), - Namjena ulaganja (prednost imaju projekti kojima se ulaže u sportsku i/ili rekreacijsku i/ili kulturnu i/ili turističku namjenu) - Depopulacija na području LAG-a (prednost imaju područja jedinica lokalne samouprave gdje je više izražena depopulacija), - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti sa aktivnosti ulaganja u digitalizaciju) - Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čija ulaganja doprinose energetske učinkovitosti i/ili uvođenju obnovljivih izvora energije i/ili zaštiti okoliša i/ili ublažavanju klimatskih promjena) - Dodana vrijednost LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) Razrada načela kriterija odabira odrediti će se u LAG natječaju.
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a). Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% za neproduktivna ulaganja te temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima. Dodatno će se definirati natječajem LAG-a.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	0

R. br.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	10.000
3.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	50

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	2	0	2
1.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	2	0	2
1.1.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	0	6	0	6
1.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	0	6	0	6
1.2.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.3/SC2	0	0	0	0	8	0	0	8
1.2.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.9/SC2	0	0	0	0	8	0	0	8
1.2.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	2	0	0	2
1.2.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	2	0	0	2
1.2.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	2	0	0	2

	biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a										
1.2.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	10	0	0	10
2.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	6	4	0	10
2.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšano pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	R.41/SC8	0	0	0	0	8.000	2.000	0	10.000
2.1.	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	0	40	10	0	50

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

Br.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
1.	inovativna i pametna rješenja u selima	inovativnost na razini LAG-a (obrazloženo u zajedničkim značajkama za sve intervencije)
2.	digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	ulaganja u digitalizaciju u poljoprivredi, preradi poljoprivrednih proizvoda i turizmu, ulaganja u digitalizaciju u javnoj infrastrukturi i uslugama; uključujući aktivnosti stjecanja znanja i vještina za digitalnu tranziciju
3.	doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima.	ulaganja/aktivnosti kojima se doprinosi zaštiti okoliša i otpornosti na klimatske promjene, uključujući jačanje svijesti i razvoj znanja i vještina za zelenu tranziciju

5.4. Opis procesa odabira projekata na natječajima LAG-a

Stručna služba LAG-a priprema dokumentaciju koja minimalno sadrži: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava natječaja LAG-a; uvjete prihvatljivosti korisnika i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti projekata i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju; kriterije odabira projekata i dokumentaciju za ocjenu usklađenosti projekata s kriterijima; prag prolaznosti; prihvatljive i neprihvatljive troškove; detaljni postupak odabira projekata; visinu i intenzitet potpore; način, uvjete i rokove prijave projekata; rokove i uvjete za podnošenje prigovora te popis priloga i obrazaca. Dokumentacija natječaja sadržavat će i druge dokumente poput uputa za prijavitelje i sl. Nakon odobrenja ukupne natječajne dokumentacije od strane nadležnog tijela LAG-a, natječaj LAG-a, s pripadajućim obrascima, priložima, vodičima i ostalom dokumentacijom, objavljuje se na mrežnoj stranici LAG-a. Javnost se izvješćuje preko tiskanih i drugih medija na lokalnoj i regionalnoj razini. Zahtjevi za potporu zaprimaju se putem službene adrese sjedišta LAG-a. Način podnošenja zahtjeva za potporu jasno je naznačen u natječaju LAG-a. Otvaranje zahtjeva za potporu pristiglih na natječaj LAG-a obavlja Povjerenstvo kojeg imenuje Upravni odbor. Nakon zaprimanja zahtjeva za potporu provodi se administrativna kontrola koja, ujedno, predstavlja i 1. fazu u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Tijekom ove faze, LAG može zatražiti i nadopunu dokumentacije dostavljene od strane korisnika koji su se prijavili na natječaj. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti prijave, prihvatljivosti korisnika te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon administrativne provjere, započinje 2. faza koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave od strane Ocjenjivačkog odbora kojeg imenuje nadležno tijelo LAG-a temeljem Statuta, a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAG-a i kriterijima odabira definiranim LRS-om. Rezultat analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom koja se upućuje na odlučivanje Upravnom odboru LAG-a. Upravni odbor zatim provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću i privremenoj rang listi te provjere sukladnosti s kriterijima za vrednovanje i odabir projekata. Na odluke Upravnog odbora, korisnici imaju mogućnost prigovora tijelu LAG-a nadležnom za prigovore. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane Upravnog odbora LAG-a. U slučaju da je prigovor prihvaćen, zahtjev za potporu se vraća u administrativnu obradu. LAG je obvezan osigurati i spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave

sukoba interesa. Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a bit će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv korisnika, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva dokumentacija o postupcima i odluke o odabiru dostavljaju se Agenciji za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) putem AGRONET-a, pri čemu, LAG podnosi Zahtjev za potporu za svaki pojedinačni odobreni projekt. APPRRR provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a s kriterijima navedenim u LRS-u i natječaju LAG-a, te, nakon provedenih provjera, donosi Odluku o dodjeli sredstava za svaki pozitivno ocijenjeni Zahtjev za potporu. Lista potvrđenih i odobrenih projekata od strane APPRRR-a objavljuje se na mrežnim stranicama LAG-a.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP-om

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP-a (uključujući međusektorski/horizontalni)
OC: Povećanje kvalitete života integracijom zajednice	SC1: Razvoj konkurentnog i održivog poduzetništva	INT 1.1. Razvoj ruralnog turizma	SC ZPP 8
		INT 1.2. Razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane	SC ZPP 2 SC ZPP 8
	SC2: Povećanje kvalitete života i prepoznatljivosti područja	INT 2.1. Razvoj integracije i identiteta lokalne zajednice	SC ZPP 8

Doprinos ključnim razvojnim kohezijskim politikama na regionalnoj razini

SC 1 LRS putem provedbe intervencije 1.1 te intervencije 1.2 izravno doprinosi ostvarenju Prioriteta 1. Razvoj konkurentnog i inovativnog gospodarstva te rast zaposlenosti i stope obrazovanja, kao i Prioritetu 3. Zelena i digitalna tranzicija gospodarstva i društva dok SC 2 putem provedbe intervencije 2.1 izravno doprinosi ostvarenju Prioriteta 2. Demografska revitalizacija, kvalitetan život i sigurnost za stabilan razvoj NRS-a 2030 kao i Prioritetu 3. Zelena i digitalna tranzicija gospodarstva i društva Plana razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godine.

SC 1 putem provedbe intervencija 1.1 i 1.2 izravno doprinosi ostvarenju Prioriteta 1. Razvoj konkurentnoga inovativnog gospodarstva kroz zeleni i pametni razvoj dok SC 2 putem provedbe intervencije 2.1 izravno doprinosi ostvarenju Prioriteta 2. Povećati kvalitetu življenja Plana razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Ljudski kapacitet LAG-a Posavina za provedbu LRS ponajprije predstavlja službeno osposobljavanje i obrazovanje zaposlenika za pripremu i provedbu projekata koje je nadograđeno višegodišnjim iskustvom, znanjem i vještinama na sveobuhvatnim poslovima uspješne pripreme i provedbe LEADER programa, dosadašnje LRS te značajnih nacionalnih programa, projekata i aktivnosti za razvoj LAG-a Posavina. Sposobnosti zaposlenih za učinkovito upravljanje LAG-om ogledaju se u dosad postignutim rezultatima, a to je uspješno provedena LRS i projekti navedeni u Tablici br. 19. Također, uspješno animiranje i suradnja s dionicima javnog, gospodarskog i civilnog sektora na čitavom području te prepoznatljivost i ugled LAG-a Posavina svjedoče o kvaliteti njegovog ljudskog kapitala. U LAG-u Posavina stalno je zaposleno pet osoba, 2 SSS, 2 VŠS te 1 VSS, a sve su dodatno obučene iz područja koja su relevantna za bavljenje ruralnim razvojem (ekonomske, prirodne, biotehničke i društvene znanosti). Svi zaposleni imaju bogato iskustvo s prethodnih poslova i angažmana iz raznih područja lokalnog razvoja, a posebno u segmentu rada i upravljanja organizacijama civilnog društva te svoja znanja i vještine sustavno usavršavaju putem edukacija i treninga, sudjelovanja na skupovima i konferencijama, na stručnim sastancima na županijskoj, državnoj i međunarodnoj razini te kroz razmjenu iskustava s drugim LAG-ovima u Hrvatskoj i drugim članicama EU.

Prihodi LAG-a ostvaruju se od prihoda od članarina, prihoda od projekata raspisanih od strane drugih fondova i resornih ministarstava te od sredstava u okviru provedbe LEADER-a. Prihodi od članarina LAG-a uplaćuju se temeljem Odluke o visini članarine u LAG-u, koja za članove skupštine iznosi deset (10,00) EUR-a, a za Jedinice lokalne samouprave 2.600,00 EUR-a godišnje.

Prema predanom financijskom izvješću za 2022. godinu, udruga je iskazala prihod od 202.399,63 EUR/1.524.980,00 kn, ukupni rashod 193.769,06 EUR/1.459.953,00 kn, i tako ostvarila višak prihoda nad rashodima od 8.630,57 EUR/65.027,03, kn, što s prenesenim viškom prihoda iz 2021. godine, koji iznosi 67.857,46 EUR/511.272,00 kn, čini višak prihoda raspoloživ u sljedeće razdoblje u iznosu 76.488,03 EUR/576.299,00 kn te predstavlja osnovu kreditne sposobnosti LAG-a i u sljedećem razdoblju.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR
2024.	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR
2025.	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR
2026.	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR
2027.	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR
2028. (n+2)	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR
2029. (n+2)	3	18.200,00 EUR	71.800,00 EUR	90.000,00 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provedbe LRS

LAG Posavina će provoditi praćenja i vrednovanje provedbe LRS, sukladno Statutu i internim aktima LAG-a, u okviru redovnog izvješćivanja Skupštine LAG-a, koristeći regulatorni okvir za praćenje i ocjenu učinka (PMEF) temeljem Uredbe o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060, okvira za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti iz Uredbe (EU) br. 2021/2115, Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2021/2290, i evaluacije strateških planova ZPP-a te pružanje informacija za praćenje i evaluaciju iz Provedbene uredba Komisije (EU) br. 2022/1475.

Proces praćenja planirat će se i temeljem: Smjernica za izradu evaluacijskih planova ZPP-a, a koje ističu specifičan značaj praćenja pokazatelja LRS u doprinosu SP ZPP-a te praćenja i vrednovanja dodane vrijednosti LEADER-a. Isto tako, LAG će planiranje doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a pripremiti temeljem postojećih i novih Smjernica za evaluaciju LEADER-a/CLLD-a. Dodanom vrijednosti LEADER-a ujedno se doprinosi i postizanju cilja 5. kohezijske politike EU „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ (Uredba (EU) br. 2021/1060).

Podatci koje će pratiti LAG odnose se na praćenje pokazatelja dodane vrijednosti intervencije LEADER putem rada LAG-a (tekući rad i animacija) kao i putem provedbe LRS na razini operacija (projekata), a koji su osnova za vrednovanje (evaluaciju). U ovom programskom razdoblju postoji velika potreba da se pokaže dodana vrijednost LEADER-a u usporedbi s potporama koje se pružaju putem intervencija SP ZPP-a te iz drugih izvora. Dodana vrijednost LEADER-a proizlazi iz potpune primjene 7 načela LEADER-a. Aktivnosti provedbe LRS moraju jasno dokazati dodanu vrijednost pristupa LEADER integriranom pristupu ruralnom razvoju.

LAG će provedbu LRS pratiti na razini postizanja ciljeva identificiranih u LRS putem Plana praćenja pokazatelja (koji sadrži pokazatelje LRS te dodane vrijednosti LEADER-a, terminski plan te zadaće) putem kojih će pratiti rad LAG i provedbu intervencija LRS i strategije u cjelini. Projekti odnosno operacije imati će zajedničke pokazatelje prema kojima će se podatci prikupljati. Temeljem Plana praćenja pokazatelja LAG će uspostaviti sustav izvješćivanja kvantitativnih i kvalitativnih elemenata potrebnih za praćenje operacija odnosno projekata za provedbu intervencija LAG-a te o istima izvješćivati Upravljačko tijelo putem izvješća na godišnjoj razini.

LAG će imati imenovanog zaposlenika zaduženog za praćenje rada LAG-a i projekata (operacija) za provedbu intervencija LAG-a kao i analizu o napretku provedbe ukupne LRS te rezultatima postignutim financiranjem iz intervencije LEADER.

LAG će, u svoj redovni rad, uključiti aktivnosti animacije povezane sa praćenjem i vrednovanjem LRS, a kako bi mogao sumirati postignute rezultate i njihove doprinose na godišnjoj razini, te temeljem provedenih analiza djelovati u narednoj godini provedbe LRS.

LAG će, također, izraditi Plan vrednovanja (evaluacije) LRS koji bi trebao odgovoriti najmanje na sljedeća pitanja: Koji su ciljevi LAG-a za vrednovanje LRS?; Procjena dodane vrijednosti LEADER-a; Elementi upravljanja i koordinacije za rad LAG-a i proces provedbe LRS; Posebne teme LRS ili teme koje LAG želi ocijeniti zatim podatci potrebni za vrednovanje LRS (što je povezano s Planom pokazatelja i njihova praćenja) te koji su alati i metode koje će koristiti, rokovi vrednovanja i relevantne prekretnice kao i pristup priopćavanju aktivnosti/nalaza vrednovanja javnosti te koji su resursi potrebni. Vrednovanje LRS provest će se najmanje 2 puta tijekom trajanja LRS. Isto tako, LAG Posavina će sudjelovati u svakom vrednovanju intervencije LEADER ili SP ZPP-a koje će se provoditi sa nacionalne razine.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.2.	0	0	0	0	8	0	0	8
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.2.	0	0	0	0	8	0	0	8
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	1.1./1.2.	0	0	0	0	2	2	0	4
R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	1.1./1.2.	0	0	0	0	2	6	0	8
R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	1.1./1.2./2.1	0	0	0	0	16	10	0	26
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	2.1.	0	0	0	0	8.000	2.000	0	10.000
R.42 Promicanje socijalne uključenosti	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	2.1.	0	0	0	0	40	10	0	50

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski plan prikazuje predviđanje rashoda za provedbu LRS za programsko razdoblje 2023.-2027. kako bi se osigurala proračunska sredstva za zatvaranje programa u godinama 2028.-2029. Financijski plan predstavlja sažeti prikaz alokacija za provedbu zadaća LAG-a i postizanje ciljeva LRS, a time i doprinosa postizanju specifičnih i općih ciljeva SP ZPP-a RH kao i 5. cilja Kohezijske politike EU „*Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa*“ za LEADER/CLLD.

LAG provedbom financijskog plana doprinosi postizanju ciljeva horizontalnih politika EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija, Dugoročna vizija za ruralna područja, Pametna sela i dr.). Financijski plan sažeto prikazuje vrijednost za novac i izravno je povezan sa Akcijskim planom provedbe LRS.

Financijski plan sadrži postotak ukupne financijske alokacije LRS potreban za njezinu provedbu putem projekata razvojnih dionika u okviru alokacija za 3 intervencije LRS u ukupnom iznosu od 71% ukupne alokacije dodijeljene LAG-u za programsko razdoblje 2023.-2027. Uključuje predviđanje iznosa za prihvatljive troškove projekata lokalnih razvojnih dionika za postizanje ciljeva LRS i ostvarivanje njezine dodane vrijednosti. Za projekte suradnje (njihovu pripremu i provedbu), a koje će provoditi LAG, predviđeno je do 4% ukupne alokacije.

Za aktivnosti koje se odnose na tekuće troškove i animaciju, odnosno upravljanje provedbom LRS, kojih je isključivi korisnik LAG, planom je predviđeno maksimalno dopuštenih 25% ukupne alokacije. Troškovi animacije odnose se na aktivnosti promicanja LRS i jačanje kapaciteta šire lokalne zajednice kao i potencijalnih nositelja (promotora) projekata za provedbu LRS. Posebna pažnja će se posvetiti jačanju kapaciteta dionika koji do sada nisu imali koristi od financiranja iz programa LEADER kao i onih zajednica i skupina koje su u nepovoljnom položaju. Tekući, odnosno administrativni troškovi odnose se na prihvatljive operativne troškove LAG-a povezane sa provedbom LRS, što uključuje troškove plaća djelatnika LAG-a, režijske troškove, promidžbu, komunikaciju, financijsko upravljanje i reviziju te praćenje i evaluaciju provedbe LRS.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji (%)	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela (%)
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	17,30	0,00	17,30	16,00
1.2	0,00	0,00	0,00	0,00	30,00	0,00	0,00	30,00	24,00
2.1	0,00	0,00	0,00	0,00	21,00	4,00	0,00	25,00	21,00
Tekući troškovi i animacija	0,00	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	25,00	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,70	0,00	2,70	n/p
UKUPNO	0,00	4,00	4,00	4,00	55,00	29,00	4,00	100,00	61,00

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Akcijski plan predstavlja nacrt načina na koji LAG predlaže rješavanje prioriternih razvojnih potreba i korištenje vlastitog razvojnog potencijala, kako je utvrđeno procesom izrade LRS. On daje okvir za provedbu LRS definiranjem dinamike otvaranja natječaja LAG-a za prikupljanje i odabir projekata (operacija) lokalnih razvojnih dionika područja. On daje dinamički okvir za potporu postizanja ciljeva LRS a time i ciljeva SP ZPP-a te drugih povezanih i horizontalnih politika EU. Akcijski plan integriran je s okvirom za praćenje pokazatelja te postizanje rezultata LRS putem aktivnosti obuhvaćenih sa 3 strateške intervencije.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj natječaja LAG-a							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1	0	0	0	1	0	0	0	1
1.2	0	0	1	0	0	0	0	1
2.1	0	0	1	1	0	0	0	2
UKUPNO	0	0	2	2	0	0	0	4

PRILOZI

Prilog 1.

Literatura

- Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027.
- Strategija razvoja poljoprivrede do 2030.
- Nacionalna razvojna strategija RH do 2030.
- Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske
- Evaluacija LEADER-a/CLLD-a, Smjernice; Europska komisija
- Uputa za izradu LRS i LAG intervencija 2023. - 2027.
- Plan razvoja Brodsko-posavske županije za razdoblje 2021.-2027. godine
- Plan razvoja Požeško-slavonske županije za razdoblje 2021.-2027. godine
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Posavina za razdoblje 2014. - 2020. (s produžetkom trajanja do 2022.)

Prilog 2.

Tablica: Naselja JLS na području LAG-a Posavina

Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS (km ²)	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Općina Bebrina	2.817	Banovci	340	100,99	27,89	898
		Bebrina	372			
		Dubočac	179			
		Kaniža	704			
		Stupnički Kuti	331			
		Šumeće	529			
		Zbjeg	362			
Općina Brodski Stupnik	2.357	Brodski Stupnik	1.285	56,83	41,47	821
		Krajačići	82			
		Lovčić	31			
		Stari Slatinik	959			
Općina Čaglin	2.111	Čaglin	478	179,60	11,75	681
		Darkovac	13			
		Djedina Rijeka	99			
		Dobra Voda	2			
		Dobrogošće	11			
		Draganlug	0			
		Duboka	38			
		Imrijeveci	19			
		Ivanovci	16			
		Jasik	0			

		Jezero	7			
		Jurkovac	10			
		Kneževac	62			
		Latinovac	50			
		Migalovci	92			
		Milanlug	209			
		Mokreš	14			
		Nova Lipovica	22			
		Nova Ljeskovica	425			
		Novi Zdenkovac	10			
		Paka	15			
		Ruševo	182			
		Sapna	62			
		Sibokovac	22			
		Sovski Dol	66			
		Stara Ljeskovica	5			
		Stari Zdenkovac	28			
		Stojčinovac	2			
		Veliki Bilač	27			
		Vlatkovac	64			
		Vukojevica	61			
Općina Nova Kapela	3.393	Batrina	861	129,00	26,30	1.257
		Bili Brig	217			
		Donji Lipovac	184			
		Dragovci	264			
		Gornji Lipovac	59			
		Magić Mala	327			
		Nova Kapela	777			
		Pavlovci	23			
		Seoce	219			
		Siče	237			
		Srednji Lipovac	213			
		Stara Kapela	12			
Općina Oriovac	4.770	Bečić	95	99,06	48,15	1.705
		Ciglenik	133			
		Kujnik	248			
		Lužani	850			
		Malino	410			
		Oriovac	1.490			
		Pričac	90			
		Radovanje	231			
		Slavonski Kobaš	1.034			
		Živike	189			
Općina Podcrkavlje	2.207	Brodski Zdenci	271	94,84	23,27	717
		Crni Potok	0			
		Donji Slatinik	140			
		Dubovik	86			
		Glogovica	163			

		Gornji Slatinik	92			
		Grabarje	251			
		Kindrovo	73			
		Matković Mala	15			
		Oriovčić	99			
		Poderkavlje	375			
		Rastušje	237			
		Tomica	405			
Općina Sibinj	5.730	Bartolovci	637	110,00	52,09	2.026
		Brčino	137			
		Čelikovići	57			
		Gornji Andrijevci	377			
		Grgurevići	98			
		Grižići	93			
		Gromačnik	442			
		Jakačina Mala	114			
		Ravan	102			
		Sibinj	2.088			
		Slobodnica	1.314			
		Završje	271			
Ukupno LAG	23.385	89	23.385	770,32	30,35	8.105

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2021.

Prilog 3.

Slika: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

